

Les guerres L'exili

Les persones refugiades en contextos de guerra

Les guerres L'exili

Les persones refugiades en contextos de guerra

Edición a cura d'

Àgata Sol Rueda

Amb la col.laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
**Oficina de Promoció de la Pau
i dels Drets Humans**

Tacis

Palerm

Els Balcans,
de la invenció
a la intervenció

Presentació	7
La guerra dels Balcans: de la tirania a la intervenció humanitària	9
Transhumància: tretze anys caminant, deu repassant	19
Els mals de la política	31
Viure entre records i somnis	43
Palestina: la guerra sense fi	55

Presentació

La **Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat**, en el seu empeny de donar a conèixer i reconèixer a les persones refugiades que viuen entre nosaltres, publica **Les Guerres d'Exili**. Un llibre sobre històries de vida de diferents refugiats i refugiades que escriuen des de diferents punts de vista i des de diferents països d'origen sobre l'experiència de viure en un context de guerra.

Les persones que fugen d'una guerra en els seus països són també persones refugiades. Persones de Colòmbia, Iugoslàvia, Iraq, Palestina i Costa d'Ivori, entre d'altres països, que en diferents moments han hagut d'exiliar-se, com els autors i les autores del llibre. Diferents països, diferents persones, diferents contextos, però guerres i exilis.

A Catalunya també tenim l'experiència de la guerra. També tenim l'experiència de l'exili. Milers van ser assassinats i milers d'altres van ser enviats a l'exili, acollits per països llatinoamericans com Veneçuela o Mèxic, entre d'altres, que els van estendre la mà, i que amb la seva solidaritat i el seu suport els van facilitar l'exili.

És imprescindible que fem el mateix per aquelles persones que avui els toca viure l'horror de la guerra i l'exili, l'horror de la violència, de la injustícia i de la impunitat. Aquelles poques persones que aconsegueixen arribar al nostre país per refugiar-se i que ens demanen que no les tractem com a víctimes, que les reconeguem, que les tinguem en compte per entendre allò que passa en molts indrets del món, i que els hi estenguem la mà i siguem i construïm entre tots una societat decent, generosa, valenta que ajuda amb el seu compromís a reparar les ferides de les persones refugiades i les acompanya en la creació d'un món més just, menys violent i més solidari.

Volem agrair de forma molt especial a la Maria Djurdjevich, a en Yezid Arteta, a l' Eman A. Khamas, Yssouf Traorÿfe, i a en Mohammad Rujailah per la seva col·laboració, per haver compartit amb nosaltres les seves històries, i per ajudar-nos a defensar l'asil i a les persones refugiades.

Agraïm també la col·laboració de la Lluïsa Geronès, en Santi Tió, la Beatriz Morales Bastos i l'Òscar Morales Otero en la traducció dels textos del francès i de l'anglès.

Àgata Sol Rueda

Secretària General
Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat

La guerra dels Balcans: de la tirania a la intervenció humanitària

Maria Djurdjevic⁽¹⁾

Mentre intento escriure aquest text (que amb una criatura de tres mesos es fa difícil), observo amb quina tendresa la meva mare li parla a la meva filla i què contenta es posa la petita. Només una àvia pot cuidar-la amb tant d'amor i de pas atendre'm a mi i al meu marit. Hi ha coses úniques i exclusives que ha donat la natura: només ella pot fer que ens sentim en família i emocionalment protegits en aquesta nova situació. I a l'inrevés: només la seva néta pot compensar-la a ella de la pèrdua del seu home (el meu pare) que va morir de càncer poc abans que la meva filla naixés. No va arribar a conèixer a la seva néta tants llargs anys esperada. En els Balcans, els que no han mort a la guerra, es moren de càncer: l'índex de malalts s'ha triplicat respecte a les dècades anteriors. L'augment dràstic es deu als bombardejos de l'OTAN del 1999, quan sobre el nostre país van caure 13.000 tones d'armes recobertes d'urani empobrit, denominat així per a encobrir l'ús d'armes radioactives. Durant quatre mesos la meva terra va ser regada amb piralè, mercuri, dioxines, querosè cremat, halons i altres matèries químiques, de les quals la seva toxicitat cancerígena és prou coneguda.

La meva mare petoneja els peuetes de la seva néta i ella li respon amb somriures. N'obstant això, avui és l'últim dia de la seva estada aquí: li caduca el visat que tant d'esforç ens va costar aconseguir i tants pocs dies de felicitat i ajuda mú-

tua ens ha proporcionat. El seu visat no és prorrogable. A l'Oficina d'Estrangeria ens asseguren que no hi ha cap manera possible de tornar a portar a la meva mare a Espanya. L'entrada se li prohibeix fins a l'any vinent ja que els dies previstos per aquest any ja s'han exhaurit. Com si estiguéssim en un presó: hi ha horaris de visita. Observo com s'asseca les llàgrimes d'amagat i jo faig el mateix mentre fingeixo treballar. Per sort, la nena no és conscient que a partir de demà la seva àvia ja no podrà parlar-li ni abraçar-la.

Penso en les poques vegades que he pogut estar amb la meva mare en els últims quinze anys, des que vaig abandonar Iugoslàvia. Penso en les nostres cites a Budapest en els moments en que no podia anar al meu país, després en les visites al meu natal Belgrad dos o tres setmanes l'any, de vegades amb intervals de quatre anys sense veure'ns (quan no vam poder reunir els requisits necessaris per a entrar o sortir d'un o d'altre país). Arribarà el dia en que lliurement podrem estar juntes? Ja no ens queda gaire temps. Encara que han passat anys des de la mort de Milosevic, el govern europeu no permet que la meva mare (la mare política d'un català i àvia d'una nena catalana) es quedi a Catalunya el temps que vulgui i que vulguem, que necessiti i que necessitem, sense haver de donar explicacions, suplicar i pagar per probablement acabar sent rebutjades. En una paraula, sense

(1) Maria Djurdjevic (Belgrad, 1969), Doctora en Humanitats per la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona. Treballa com a professora a l'ESADE (URL) dins l'àmbit dels Estudis d'Europa Oriental i és Presidenta de l'Associació Casa de l'Est.

restriccions, com ens hauria de correspondre a les persones lliures que se suposa que som. Els països occidentals fan gala de ser l'únic espai on es respecten la llibertat, la dignitat i els drets humans de les persones. Però la meua mare ha d'abandonar l'espai Schengen demà, perquè si no, cometrà un delictes (quin? El de tenir cura de la seva néta? El d'ajudar a la seva filla i el seu gendre?). Ens preguntem: per què se'ns impedeix al meu marit, a la nostra filla i a mi gaudir de l'única família que tenim? La resposta és simple: perquè ella és dels Balcans.

Els Balcans, de la invenció a la intervenció

Els balcànics són incivilitzats i, sobretot, conflictius. Això és així perquè no poden tenir els mateixos drets que els europeus occidentals. Quan em pregunten d'on sóc i dic que vinc dels Balcans i que he sortit enmig de la guerra i del règim de Milosevic, tots ho troben lògic. Perquè tots saben que allà "sempre hi ha guerres" i que és "l'estat natural d'aquella zona". Tots saben també que la Federació Iugoslava es va trencar a bocins per la intolerància, nacionalismes, dictadura, opressió i, se'ns dubte, per la manca de drets i llibertats.

En canvi, he pogut comprovar que molt poc saben (quasi ningú) que l'ex-Iugoslàvia era un exemple de convivència pacífica, un sistema autogestionari (el model més avançat de la democràcia participativa) i una societat plural: plurilingüe, pluriconfessional, on conviuen una trentena de nacions. En el meu país els veïns acostumaven a celebrar junts les més diverses festivitats: el Nadal catòlic i l'ortodox, el Ramadà, així com les festes instaurades durant l'etapa comunista. Igualitària en la seva base,

aquella societat era un model de respecte a la diferència. I de la subsidiarietat aplicada: les decisions es prenen de baix cap a d'alt (aquell mateix principi avui es defineix com l'ideal de governança democràtica i s'inclou en el programa de la UE). No obstant, els períodes d'exitosa convivència en els Balcans i els bons usos de la pluriculturalitat mai han estat il·luminats pels mitjans de comunicació occidentals.

Com diu M. Foucault, el Discurs, el llenguatge, es troba al servei d'aquell que té el poder. A més, el llenguatge té una capacitat reproductiva: produeix realitat. Inclús en els centres acadèmics especialitzats, els Balcans s'estudien i coneixen poc, mentre que la visió basada en prejudicis i estereotips es coneguda per tothom. També hi ha un vocabulari ben definit que s'utilitza a l'hora de parlar de la identitat balcànica. Segons aquest, el "polvorí" i la "balcanització", conseqüències del secular "odi balcànic", són testimoni que els pobles dels Balcans, a l'igual que els d'Orient, són incivilitzats i destinats a lluitar els uns contra els altres eternament. Els manca la capacitat per mantenir la pau i construir una societat prospera i desenvolupada, per la qual es decideix que es fa necessària una intervenció externa (militar, política i econòmica) per part d'aquells que sí que saben com s'ha de viure en pau i respectant els drets humans.

L'adjectiu "balcànic" té, per tant, una connotació pejorativa. No només és una denominació geogràfica, com els homòlegs "ibèric", "itàlic" (Península Ibèrica, Península Itàlica), sinó que amaga un significat metafòric. Es tendeix a qualificar de "balcànics" a aquells països que han estat sota la dominació otomana entre el segle XIV i el segle XX, vinculant així "allò balcànic" a les influències culturals orientals. Per tant, la majoria dels països de la península en qüestió no volen ser qualificats de "balcànics" (com si d'alguna cosa terrible

es tractés) i prefereixen el qualificatiu de “centreeuropeu”. Pels austríacs, els Balcans comencen a Eslovènia, pels eslovens, a Croàcia, pels croats, a Bòsnia, pels bosnis, a Sèrbia, pels serbis, a Macedònia, etc. “Balcànic” sempre és l’Altre. El que evidencia aquest fenomen és l’estigmatització practicada sobre aquesta regió.

No obstant, el Balcans no sempre han estat vistos com l’Altre antagònic, ni a través del prisma dels estereotips negatius. El descobriment de la Península es va produir a finals del s.XVIII, segons testimonien nombroses obres literàries escrites per viatgers. La part europea de l’Imperi Otomà va obtenir la seva pròpia i específica fisonomia, digna d’atenció, amb l’aflorament literari i el desenvolupament de l’impremta. El públic lector consumia amb entusiasme històries sobre els llocs exòtics. Els Balcans eren un escenari idoni per als inusitats esdeveniments socials, les aventures polítiques i les històries sentimentals. La península es presentava com un espai particular, romàntic, ple de runes de les antigues cultures, d’heroisme, d’amor i passió, segons les pàgines de *Lord Byron*, de *P. Shelley* o de *V. Woolf*.

A principis del s. XX, va canviar la percepció dels Balcans en el context polític de preparatius de la I Guerra Mundial. Es va establir una imatge convencional de la Península que en diferents literatures nacionals europees va obtenir les mateixes característiques. Els coneixements adquirits sobre aquesta regió van començar a classificar-se i tipificar-se en un procés d’essencialització amb l’objectiu de distingir taxativament els Balcans d’Europa. Al llarg del s. XX, en els textos literaris, analítics, periodístics, el Balcans s’associaran a conceptes com la violència, el salvatgisme, la tirania, el nacionalisme, el conflicte, la discòrdia, l’avarícia, el primitivisme, la brutalitat i la barbàrie. L’estigmatització dels Balcans, consumada en l’irrever-

sible menyspreu de la “balcanitat” per part de “l’europèitat” explica com un qualificatiu neutre (un terme geogràfic) acaba per convertir-se en un insult. Allò “balcànic” va devenir sinònim de “primitiu”, “retardat”, “tribal”, “incivilitzat” i “conflictiu”, atribuïnt a la regió l’estatus del desgraciat Altre d’Europa, el dany col·lateral de l’Europa moderna i civilitzada. Segons aquest discurs, els Balcans tenen una posició limítrof amb el continent europeu, pel que la seva natura és polaritzada, dividida entre Orient i Occident (entre la civilització i la barbàrie). La “balcanitat” s’interpreta com una “europèitat tacada d’orientalitat” que destaca sobre el fons de l’“europèitat neta” que caracteritza a Europa occidental.

D’aquella península sovint es diu que produeix més història de la que és capaç de consumir. Més que productora de la seva pròpia història, la Península Balcànica ha estat víctima de processos històrics que protagonitzaven grans conglomeracions polítiques i centres de poder que entraven en fricció al mig del seu territori. La geografia és el que ha marcat principalment el seu destí: la seva posició central a Europa i la seva condició de pont cap a Àsia van fer que patís diferents terratrèmols produïts en els seus voltants: cada vegada que Europa i el món es reorganitzaven, es percebien forts sismes en els Balcans. Al cap i la fi, en els temps de crisis econòmiques mundials (d’afanys hegemònics i les seves pràctiques desestabilitzadores), les societats pluriculturals es mostren especialment vulnerables. Només cal subratllar més les diferències que les igualtats, i començar a enaltir un determinat model de societat-nació-cultura enfront a un altre que es posa com a exemple contrari, per a desequilibrar profundament una comunitat pluricultural. La representació dels Balcans com una olla en ebullició de violència ètnica va ocupar una funció clara en el context prebèl·lic dels inicis del s. XX. L’obscu-

ra imatge dels Balcans donava suport i raó de ser a la imatge d'una lluminosa Europa occidental que s'autodefinia, en una construcció discursiva binària, mitjançant l'oposició. La imatge positiva que construïa de si mateixa necessitava d'una imatge negativa per a ensenyar el que no era (o, més ben dit, no hauria d'haver estat). L'estigmatització dels Balcans apareix així com la principal eina que usa l'Europa amant del progrés en l'acte d'autoessencialització. En aquest procés, segons el provocador filòsof eslovè S. Žižek, els balcànics serveixen als europeus occidentals per a projectar sobre ells (els Altres, la misteriosa *cat-people*) tant les seves pors com els seus somnis prohibits.

“No diguis que ets sèrbia, digues que ets hongaresa”, em va aconsellar un amic quan partia cap a Barcelona, “perquè així no ets dels Balcans sinó d'Europa Central”. Sóc d'un matrimoni mixt i molts dels meus familiars viuen a Banat, al costat de Transsilvània. En realitat, sóc sèrbia-hongaresa i per a presentar-me en termes coneguts, podria dir que sóc la núvia d'en Dràcula. Els Balcans són representats en el món a la llum de les històries sobre vampirs, licantrops i princeses que es banyen en la sang de les verges per a aconseguir l'eterna joventut. A més de la constant influència de les imatges utilitzades per la indústria de l'oci, la visió dels Balcans ha estat construïda mitjançant una maquinària mediàtica (premsa i televisió) summament poderosa que va reproduir quasi sense variacions la imatge congelada dels Balcans formada en l'avantsala de la Primera Guerra Mundial. En la dècada dels 90 es va fer patent l'existència d'aquest particular discurs, ja que el comentari de les guerres de Iugoslàvia (les anomenades “guerres dels Balcans” encara succeïen en el territori d'un sol país balcànic) feia ús de les mateixes metàfores, imatges i vocabulari que aquell que s'havia creat en l'època de la crisi colonial europea.

Com solia representar-se l'Altre balcànic? Com una figura de la perifèria europea que amenaçava amb el seu primitivisme, amb la seva violència innata, amb la violació dels drets humans i, especialment, en convertir a l'Europa civilitzada en un “polvorí”, després de transmetre-li el virus de la “balcanització” (a l'igual que Dràcula, el comte vampir, una de les metàfores més famoses de “l'altre europeu” balcànic, que en la novel·la de B. Stoker (1897) amenaça amb transmetre el virus de la no-mort a la població londinenca). Segons aquesta visió, present tant en les obres de ficció com en els mitjans de comunicació, els europeus de la Península Balcànica no són com els europeus “normals”: darrera d'una aparença acceptable (blancs, ben plantats, de vegades amb aires aristocràtics) s'amaga la seva naturalesa animal (impulsos salvatges, la violència innata). En moltes obres cinematogràfiques i literàries del gènere de terror, quan es menciona l'origen dels personatges de dones-pantera, homes-llop o vampirs aquest és balcànic (Romania, Hongria, Sèrbia).

Aquesta identitat atribuïda als Balcans xoca amb la imatge que tenim els balcànics de nosaltres mateixos. Tot el desenvolupament històric-cultural a la Península es va donar sota la directa i continua influència de Grècia, aquella mateixa que a Roma havia donat nombrosos emperadors i gentilhomes. No s'entén com els occidentals, que consideren com a pilars de la seva pròpia cultura el racionalisme grec i el cristianisme, arribin a tenir dels Balcans una visió tant despectiva. La cultura balcànica, durant tot un mil·lenni del període bizantí, era la reserva de la tradició hel·lenística fusionada amb el llegat de Sant Pau i encara ho continua sent avui en dia. Terra d'Orfeó, Dionisi o Espàrtac es veu a si mateixa com el “bressol de la cultura europea” i no com “el pati del darrere d'Europa”. A més, geogràficament els Balcans no ocupen un lloc

marginal en el continent europeu, sinó que estan situats enmig de les diferents parts d'Europa (la catòlica, la protestant, l'ortodoxa, la islàmica) i d'Àsia (el Pròxim Orient, l'Àsia Central) i en els marges del Mar Mediterrani. A més a més, la centralitat dels Balcans i el freqüent canvi de fronteres estatals confereixen a la península cert aire de cosmopolitisme que no tenen les regions monoculturals d'Europa.

Milosevic, del berarstre local al superstar universal

Recordo aquell històric 9 de març de 1991 a Belgrad, les primeres grans manifestacions contra el règim de Milosevic. La ciutat feia olor a gasos lacrimògens. El foc encès en diferents llocs al voltant del Parlament Federal es consumia poc a poc i el vent sospirava entre els finestrals trencats. S'escoltaven crits en els carrers al voltant del Parlament: els policies pegaven i arrestaven als ciutadans. En un toll de sang restava el cos sense vida d'un jove de disset anys a qui van matar a cops en resposta a la mort d'un policia que aquell mateix matí havia estat apedregat pels manifestants. A les 20h. el cruixit dels tancs va trencar el silenci del Boulevard de la Revolució, com encara s'anomenava aquella avinguda. Uns amics van aconseguir pujar al tanc intentant desmuntar el carro blindat (algunes peces d'aquell vehicle encara les guarda un amic a Canadà).

Aquell dissabte a la nit es va fer patent que el president Milosevic no dubtaria en utilitzar la força contra el seu propi poble per quedar-se en el poder. Tampoc en deixar al seu poble sense menjar: gràcies a la seva intencionada mala administració, en les ciutats vam passar tres anys de gana. Els camperols preferien donar la llet als porcs o tirar-la

abans que regalar-la a Milosevic (l'Estat pagava un preu simbòlic amb l'excusa de la guerra). Recordo els pocs autobusos que circulaven per Belgrad, plens de gent que intentava portar a casa seva enormes sacs de patates que amb molta sort havia aconseguit fora de la ciutat. Els supermercats estaven buits, no hi havia ni tan sols pa. Durant anys no s'utilitzaren cotxes, ja que no hi havia gasolina, gràcies a l'embargament econòmic internacional. Autobusos i trens circulaven irregularment perquè s'espallaven i mancaven les peces de recanvi. Recordo un divendres hivernal a 17 graus sota zero, quan anava a passar el cap de setmana a Novi Sad, a 80 km de Belgrad. Vaig intentar agafar un autobús o tren (que normalment circulava cada 15 minuts) des de les 9 del matí fins les 10 de la nit. Quan per fi va venir un al voltant de les 21h, una gentada desesperada es va llençar a córrer per a pujar, va haver d'intervenir la policia obrint a cops el pas als que primer havien de baixar del tren. Literalment vaig haver de lluitar per entrar en el tren, doncs no hi cabíem tots. Quan quasi ho vaig aconseguir, algú em va tirar dels cabells cap enrere traient-me del vagó. A la Sèrbia de Milosevic, la vida era completament anormal, una lluita constant per sobreviure.

Quan va començar la guerra a Croàcia, també van començar les mobilitzacions massives. Els meus familiars i amics s'amagaven a cases alienes, ja que els soldats a les nits anaven a les cases a reclutar a tot home d'entre 18 a 65 anys per la guerra. Em va explicar un amic al que havien trobat dormint a casa que el van portar a una caserna on ja hi havia 5000 homes mobilitzats. L'oficial els va posar a formar i els hi va dir que aquella mateixa nit marxarien cap a Vukovar. Un d'ells es va cagar en la seva mare. "Què?"- va cridar l'oficial i va treure la seva Hekler. "Que fes un pas endavant el que havia dit això". El noi va agafar l'escopeta automàtica. El

mateix van fer vint nois més; tots van fer un pas endavant en el mateix moment. En el següent instant va fer un pas endavant tot el comandament armat. El matí següent els van desarmar a tots i van preguntar si algú volia anar a la guerra voluntàriament. Ningú va voler. Els van deixar marxar a casa.

Aquells dies molta gent va sortir del país. El meu germà se'n va anar a Àustria, els meus cosins a Canadà i als EUA, el meu millor amic a Holanda, els meus veïns a Itàlia, a Anglaterra, a Rússia. A la majoria d'ells no els he vist des d'aleshores. Eren moments de pànic. El país es submergia en la guerra. Al meu germà tot just finalitzava un any de servei militar a Croàcia quan va esclatar la guerra allà i va aconseguir escapar-se. Però el seu millor amic no: va morir a Eslovènia, una de les sis Repúbliques que conformaven la Federació Iugoslava, que de repent i amb aprovació alemanya havia proclamat la independència. De seguida va ser reconeguda internacionalment i l'exèrcit iugoslau que en aquell moment encara es trobava allà (en el seu propi país, segons la Constitució) va ser proclamat enemic i va ser atacat. Els soldats eren nois de 18 anys educats en l'esperit d'unitat, fraternitat i igualtat dels pobles, nacions i repúbliques, promogut a l'antiga Iugoslàvia. Encara que anaven armats, no van disparar quan van ser atacats, sinó que es van quedar atònits. Els van disparar els independentistes o qui fos pagat per realitzar aquell atac a la caserna.

Era un caos absolut. Iugoslàvia queia a trossos i els pitjors malsons es feien realitat. A Sèrbia, l'Estat va començar a fer talls de llum elèctrica i de calefacció (estudiava per a passar els últims exàmens de la meua carrera amb la llum de l'espelma i embolicada en mantes) per estalviar per a la guerra. Els bancs estatals, al fer fallida en la transició, es van quedar amb els estalvis de tota una vida dels ciutadans. Belgrad s'omplia cada

vegada més de mutilats i refugiats que dormien en els carrers i parcs públics. A casa nostra, vam tenir refugiats de Bòsnia durant un any, doncs la seva havia estat cremada. Tota la gent que conec estava en contra de Milosevic i en contra de la guerra. Estàvem segurs que, si continuaven les manifestacions contra ell, aquell diabòlic personatge no es mantindria en el poder ni un any. Però malgrat les freqüents i massives manifestacions organitzades pels partits de l'oposició, la caiguda del seu règim no es va produir fins al cap de nou llargs i desastrosos anys després, el 5 d'octubre de 2000.

El secret de la llarga permanència en el comandament polític de Slobodan Milosevic resideix en una letal combinació entre el seu gran instint per mantenir-se en el poder i la seva extrema perversitat. Sense això no es pot explicar l'obscura naturalesa ni la dinàmica del complex entramat balcànic provocat després de la caiguda del Mur. I a l'inrevés: fora de la complexitat d'aquest entramat balcànic, tampoc és possible explicar l'èxit que va tenir aquell dirigent a Sèrbia, un poble tradicionalment antifeixista (recordis la Segona Guerra Mundial), paneuropeista (recordis l'època de tensió entre els Imperis otomà i austrohongarès), paneslavista (recordis la Primera Guerra Mundial i la creació de Iugoslàvia) i pacifista (recordis que Iugoslàvia va ser, en l'època de la Guerra Freda, l'únic país europeu que, juntament amb representants d'Àfrica i Àsia, va impulsar el Moviment dels Països No-Alienats), amb el major potencial democràtic de totes les repúbliques de la ex-Iugoslàvia a la dècada anterior a Milosevic.

Com s'explica, aleshores, la pujada al poder de Milosevic? L'embolic balcànic format entre 1989-1999 no és, com sovint han interpretat els analistes i polítics, una manifestació de la violència endèmica dels seus pobles, sinó una

mostra de possibles escenaris de futur del món postmodern en el que vivim. Milosevic, segons sostenen alguns pensadors, no va ser cap desviació del camí de la democràcia liberal, sinó el liberalisme i la democràcia contemporanis en acció. En aquest sentit, els Balcans són més aviat un mal col·lateral (no una dissidència) del sistema mundial contemporani. Sense aquest sistema com a marc general, el gran instint i l'extrema perversitat de Milosevic hagués quedat en l'esfera de la psicologia individual, és a dir, en pura psicopatologia. No obstant, aquest diabòlic dirigent va ser convertit en un superstar, que durant tota una dècada apareixia a diari en les pantalles de televisió de tot el globus.

“L’alternativa que se’ns presenta entre el Nou Ordre Mundial i els nacionalistes neofeixistes que s’oposen a ell, és falsa. Es tracta de la cara i la creu d’una mateixa moneda. El nou Ordre Mundial fabrica pel seu compte els monstres contra els què després lluitarà”. Així descriu S. Žižek, un dels pensadors europeus més lúcids d’avui, la relació intencionadament confosa i opaca entre el capitalisme postmodern internacional i el règim governant a Sèrbia durant la dècada dels 90. En lloc de presentar-se com la “cara i creu d’una mateixa moneda” (ara aliats, ara antagònics, però sempre sostenint-se mútuament), el capitalisme internacional postmodern i el nacionalsocialisme de Milosevic s’auto-presentaven com a pols oposats. Pateisme i histèria, unilateralisme i agressivitat, dogmatisme i simplificació, són les bases d’aquesta nova ideologia bipolar que es sustenta sobre una imatge maniquea del món com a contrast entre allò blanc i negre.

No obstant, la situació és una mica més complexa i el problema de les anomenades intervencions humanitàries que sorgeix en l’escenari polític mundial després de la caiguda del Mur de Berlín (1989) és la seva qüestió medul·lar. La

guerra preventiva, és a dir, la justificació de l’atac militar en qualsevol situació i lloc del món on Occident consideri amenaçats, real o ficticiament, els seus interessos estratègics i econòmics, es basa en un argument invocat per Mussolini per a justificar l’agressió contra Etiòpia al 1935. Aquest concepte és avui la base ideològica del desenvolupament econòmic (i democràtic) a escala mundial i per tant, necessita superstars, superdolents, per tapar una realitat tan lamentable.

A la primavera de 1999 van començar els bombardejos de l’OTAN al meu país com una acció militar que es va denominar humanitària. En les portades de tots els diaris van aparèixer enormes titulars sobre la commemoració dels 40 anys de la creació de l’OTAN mitjançant els bombardejos de Iugoslàvia, que donaven a entendre que era absolutament necessari que el bloc militar continués existint, ja que hi havia pobles dolents i per tant la necessitat d’intervencions militars en nom de la pau i la democràcia. Aquells mesos trucava sense parar als meus pares, “No et preocupis, prenem molt iogurt així les substàncies radioactives surten del cos i a més anem embolicats en llençols blancs”; “no és res, alguna cosa semblant a focs d’artifici”, deien per a calmar-me. De vegades comentaven anècdotes: “el veí va treure la seva escopeta de la Segona Guerra Mundial i després d’unes quantes paraulotes dirigides a l’agressor, va disparar contra el cel convençut que abatiria algun dels avions anomenats “invisibles””. El meu professor català J.M. amb qui en aquells mesos treballava en uns escrits en el bar la Virreina de Gràcia, observava com el món tolerava en silenci els bombardejos en un país sobirà mentre l’ONU i el Consell de Seguretat perdien tota credibilitat. Em va ensenyar un article de La Vanguardia (jo no comprava els diaris, ni mirava la televisió per no acabar al manicomi) sobre com a la meua ciutat, Belgrad, la

gent es concentrava al emblemàtic pont “Brankov most” per a actuar com a escuts humans voluntaris per protegir-lo davant els atacs de l’OTAN (aquell mateix que de nena travessava amb la bicicleta mentre es posava el sol, pintant màgicament de rosat el riu i el cel). Molta gent es solidaritzaven amb l’autor, l’arquitecte que havia ideat el pont, que amb la seva dona i els seus fills feia de guardià des que havien bombardejat els ponts, fàbriques, hospitals, escoles, monestirs i fins i tot un tren serbi ple de gent (fenomen denominat per l’OTAN com a “mals col·laterals”).

Per molt horribles que fossin les pretensions dictatorials i els actes criminals de Milosevic, després de Iugoslàvia, Ruanda, Iraq i Iran resulta bastant obvi que l’ordre jurídic i social internacional creat després de la Segona Guerra Mundial ja no serveix. La sobirania, la integritat territorial, els assumptes interiors, l’ONU, el Consell de Seguretat, el veto de les grans potències i altres principis i institucions del sistema de Breton Wood estan definitivament esgotats. Sobre el col·lapse de les velles idees i institucions dóna fe també el fet que els seus últims i més estridents portaveus hagin estat justament Slobodan Milosevic i Saddam Husein, líders amb el pitjor saldo polític de finals del s.XX. Però encara no s’han creat nous principis, normes i institucions pels que s’hagi de regir la comunitat internacional. El Nou Ordre Mundial (la globalització capitalista) es presenta tan sols com un nou Desordre Mundial que s’expandeix ràpidament pel nostre planeta. Com adverteixen alguns intel·lectuals, sense cap canvi intern, adaptació i evolució, el capitalisme postmodern internacional no disposarà de capacitat estructural per crear nous principis, normes ni institucions. Especialment les que puguin inspirar vida i sentit universals mitjançant les anomenades intervencions humanitàries. No és fàcil fingir la normalitat mentre

es fa ús del dret a utilitzar la força en comptes de la força del dret, semblant caos, arbitrietat, dobles estàndards i violència il·limitada.

La intervenció de l’OTAN a Sèrbia (1999), malgrat la infinita perversitat de Milosevic (a qui no va tocar cap de les bombes que durant tres mesos i mig van destruir sistemàticament les infraestructures econòmiques del meu país), va mostrar dolorosament la contradicció interna entre el suposat humanisme del capitalisme postmodern internacional i la seva manera de comprendre el dret. Aquella invasió, que donava legitimitat a la celebració del 50 aniversari de l’OTAN i al mateix temps donava legitimitat interna a Milosevic, va ajudar a discernir amb claredat que l’emperador (el Nou Ordre Mundial), malgrat tot, està nu. Després que l’OTAN bombardegés el meu país, tots els que durant anys lluitàvem contra Milosevic només vam poder donar-li la raó: Occident anava en contra dels ciutadans iugoslaus i destruïa les seves ciutats, monuments i fàbriques: Ciutadans d’uns quants països europeus i nord-americans van finançar, mitjançant el pagament dels seus impostos, aquesta missió “humanitària”.

Avui, quan Milosevic ja no hi és i quasi tots els criminals de guerra es troben a l’Haha, encara queden les conseqüències del nou colonialisme en els Balcans: portat a l’extrem a Bòsnia i Kosovo i present sota unes formes menys evidents a la resta de països post-iugoslaus. Les seves característiques, nosaltres, les coneixem molt bé: la debilitat econòmica i política, l’alt grau de dependència i devastació, la desintegració, fragmentació i dominació progressives. L’arrogància de la mass-media. La mentalitat, institucions i activitats neocolonialistes. La nova geografia política: l’OTAN, OSCE, SFOR, KFOR, UNMIK. Els protectorats atípic i l’aïllament. A Kosovo, la construcció de la base militar Camp Bondsteel (què, per cert, Milosevic va intentar impe-

dir), teòricament destinada a ajudar a la població albanesa de Kosovo, que en la pràctica tant sols protegeix la construcció de l'oleoducte transbalcànic i el treball de les xarxes de comerç criminal (tràfic de dones de l'Est i la seva prostitució forçada, el tràfic d'armes i de les drogues procedents d'Orient Mitjà). En resum: un progressiu desenvolupament del subdesenvolupament com a escenari de futur.

Avui, ja sense Milosevic, el món continua exactament igual. Aquell personatge va fer molt mal als pobles de la ex-Iugoslàvia, especialment al seu propi, al serbi. Com molt bé van advertir Chomsky, Parenti i el premi Nobel de literatura Harold Pinter, en tant que client ideal o, millor dit, agent del Nou Ordre Mundial, Milosevic no era simplement un problema balcànic, sinó una catàstrofe a escala global. Els superstars mai són una qüestió local. Ell va ser com un espantaocells per a justificar el cruel asserviment d'un petit país que era membre fundador de l'ONU i aliat dels Estats Units en les dues guerres mundials del s.XX. En cap moment, des dels principis dels 90, ni els EEUU ni la Unió Europea tenien la més mínima intenció d'ajudar a l'oposició democràtica de Sèrbia a destituir a aquest dictador. Quan em vaig donar compte d'això vaig decidir abandonar aquell lloc maleït en que s'havia convertit el meu país.

D'aquí a 24 hores, la meua mare entrarà a casa seva, a Belgrad, i es trobarà, per primer cop a la seva vida, completament sola. El meu pare va morir fa uns mesos i el meu germà, que va aconseguir evitar en dues ocasions que el portessin a la guerra, va haver de marxar del país, primer a Àustria i després a Grècia. Jo porto anys a Barcelona. És el que ha quedat de la nostra família i

del nostre país: bocins. Plats trencats. Solituds i records d'una vida feliç abans de la guerra. Encara vam tenir la sort de conservar la casa i tres quartes parts de les nostres vides, som uns invàlids emocionals: la nostra existència està inevitablement marcada per l'exili, la pèrdua de la família i d'amics i la mort del nostre país. La sensació de perjudici ens perseguirà com la nostra ombra, juntament amb unes preguntes, que ens fem els ex-iugoslaus, que s'han quedat en l'aire. Què hem guanyat amb totes aquestes desgràcies? Realment va valer la pena? I el Gran Germà, en tot cas ha guanyat autoritat? S'han enriquit, com a mínim, els ciutadans d'algun país?

Lo que sucedió a continuación
de tan repetido es vulgar:
la violencia de la que no podemos escapar.
El destino de los latinoamericanos nacidos
en la década de los cincuenta.

Roberto Bolaño
Putas Asesinas

Transhumança: tretze anys caminant, deu reparant

Yezid Arteta Davila⁽²⁾

La resplendent llum que va esclatar contra la meua cara va aconseguir que els meus ulls parpellegessin desesperadament, al temps que vaig sentir com una sort d'atordiment que per moments va fer flaquejar les meves cames. Un sol de plom bolcava els seus despietats rajos contra tota existència, castigant així la vasta geografia de l'ardent vall del Magdalena, tal com es podia apreciar en la terra quartejada i motejada de petites llànties d'herba marcida. La temperatura superava els 40° C i davant meu, a uns escassos deu metres, vaig poder -després de recuperar la noció d'espai- divisar a un petit grup de persones que m'apuntaven amb uns artefactes. Era poc més de les tres de la tarda del 12 de juliol de 2006 i acabava de superar, flanquejat per la petita però massissa humanitat de l'advocat Ramiro, la reixa metàl·lica que separava a l'aclaparant mola de formigó armat, ferros i filferros de la penitenciària d'alta seguretat de "Doña Juana" a La Dorada (Departament de Caldas) de la llibertat. Tornava novament al carrer després de purgar deu anys i deu dies de presó després que fos capturat al capdavant d'un enfrontament armat amb soldats de les forces especials de l'exèrcit que havien desembarcat d'una flota d'helicòpters a

Remolinos del Caguán, un remot i selvàtic paratge de l'Amazònia colombiana. Havia rebut dos impactes de fusell M-16 a la cama esquerra a més d'algunes esberles de granada a diferents llocs del cos. L'arrest es va produir el 2 de juliol de 1996, i mesos després un jutge sense rostre em va condemnar per delictes de rebel·lió⁽³⁾.

Al deixar la penitenciària tenia enfront una immensa vall i lluny s'alçaven les crestes de les serralades dels Andes. Els intents de captar amb la meua vista tantes imatges juntes i distants em produïa una espècie de vertigen, en vista que els meus ulls d'alguna manera s'havien desacostumat a la funció de cobrir camps visuals de dilatada trajectòria, donat que en les set presons que vaig recórrer durant el meu llarg captiveri, van ser en comptades ocasions les vegades en què vaig distingir un espai frontal i obert que no estigués amputat per una porta o un mur. Havia militat a la guerrilla colombiana de les FARC⁽⁴⁾, organització on vaig aconseguir escalar fins algunes de les seves estructures de comandament, i en la presó vaig exercir un tipus de lideratge entre els centenars de presoners polítics, tant així que durant les conversacions del govern amb els rebels⁽⁵⁾, els

(2) Ex combatiente y ex prisionero, Yezid Arteta, es hoy un escritor antibelicista e investigador de la Escola de Cultura de Pau de la Universidad autónoma de Barcelona.

(3) Al 1991, emparat per l'Estat de setge, el govern va crear la denominada "justícia sense rostre" per a jutjar certs delictes. La identitat dels jutges i els testimonis es mantenia oculta, i les seves veus es distorsionaven durant les audiències, les quals s'efectuaven en sales blindades. A l'any 2000 la Cort Constitucional va declarar inconstitucional aquesta justícia per vulnerar el degut procés.

(4) Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia, guerrilla d'ideologia marxista-leninista fundada al 1964 per Manuel Marulanda Vélez, alies "Tirofijo", que va morir al març de 2008 sent ja un octogenari.

(5) El 7 de gener de 1999 el govern colombià presidit per Andrés Pastrana Arango va iniciar formalment un procés de diàleg i negociació amb els rebels de les *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia* (FARC) en una àrea desmilitaritzada del sud-orient del país. Després d'alguns incidents el procés va fracassar i al febrer de 2002 es van reprendre les hostilitats en tot el territori nacional.

negociadors de la guerrilla van afegir el meu nom a una extensa llista d'homes i dones per als què es demanava la llibertat a canvi de l'alliberament d'alguns centenars de policies i soldats capturats per la guerrilla en diferents operacions militars. Els "portaveus" dels insurgents parlaven d'un intercanvi, i des de llavors els mitjans de comunicació em van atorgar, alhora que a altres presoners polítics, el qualificatiu d'"intercanviable", fins el punt que en un reportatge aparegut en una destacada revista colombiana -acompanyat de la meva foto a la portada vestit amb la meva roba de fatiga- se'm situava dins dels anomenats "12 del Patíbul", donat que l'autor de la crònica em considerava com un dels homes "clau" de la guerrilla, que per aquell temps, es trobaven darrera de les reixes. Era doncs aquesta una de les raons per les que un grup de reporters de premsa escrita, ràdio i televisió es trobaven davant l'entrada de la penitenciària, armats amb gravadores, micròfons i càmeres a l'espera de la meva alliberació, la qual havia estat ordenada per un jutge a l'acreditar que la pena estava plenament executada.

Recordo que només vaig dir unes breus paraules als periodistes que em preguntaven sobre quin seria el camí que seguiria al reprendre la llibertat. Els més agosarats corresponsals preguntaven sense cap reserva sobre la possibilitat del meu retorn a les files dels rebels. Vaig manifestar als reporters, entre d'altres coses, que pel moment no sabia que passaria amb la meva vida en un futur immediat, afegint que el més important en els successius dies era recuperar part de l'afecte i la companyia dels meus éssers estimats, donat que les relacions amb ells s'havien truncat o esvàit a conseqüència dels turbulents remolins de la guerra i la presó.

La tarda que vaig ser alliberat, tenia quaranta-set anys complerts, dels què havia estat tretze en la transhumància guerrillera i una dècada més a la presó, és a dir quasi un quart de segle en un país on els esdeveniments transcorren amb la celeritat d'una pel·lícula a càmera ràpida, de guisa que la realitat que havia deixat a la meva natal Barranquilla el dia en que vaig prendre la decisió d'aixecar-me en armes contra l'Estat, era totalment diferent a la que tenia per davant, doncs des d'aquell temps i fins aquest moment havia succeït una generació completa. Un periodista pertanyent a una de les cadenes de ràdio més importants de Llatinoamèrica descrivia d'aquesta forma el moment just en que deixava darrera el penal on havia estat sota règim de calabós els dos últims anys de la condemna: "*Visiblemente cansado pero con gestos de alegría, salió de la cárcel de la Dorada Caldas, Yezid Arreta, integrante de la guerrilla de las FARC quien cumplió una condena de 10 años de prisión*".⁽⁶⁾

Em trobava realment esgotat donat que les autoritats de presó van retardar per un espai de setanta-dues hores l'execució de l'ordre de "llibertat immediata" emanada d'un jutge de la República, a l'espera de les instruccions de l'alt govern amb relació a la conveniència de deixar-me lliure o no, de manera que durant aquest tres dies vaig estar en el més absolut estat d'incertesa, sense saber a ciència certa si executaven el manament judicial o el revertien com havia succeït en dues oportunitats anteriors en les què la Fiscalia General de la Nació va obrir contra mi nous expedients amb la finalitat d'impedir que pogués recobrar la llibertat, davant la creença governamental que tan aviat sortís, prendria novament les armes contra l'establiment.

(6) Radio Caracol, 12/07/06

No vaig ser capaç de conciliar la son en el calabós durant aquestes llargues hores i van ser pocs els mossos de menjar que vaig prendre de la petita ració diària, raó per la qual quan vaig sortir al carrer el meu rostre, desfilat i exsangüe, reflectia les petjades deixades per l'insomni i l'ansietat. Portava aleshores a la mà una petita bossa de plàstic on guardava records molt personals com fotografies, cartes i dos quaderns amb anotacions de lectures i reflexions, un llegat de fotocòpies del meu expedient, i un bolígraf que guardava gelosament com a record de José A. Achury, l'advocat que va exercir la meva defensa en diferents processos, i qui va ser brutalment assassinat per extremistes de dreta. La resta de les meves pertinences -llibres, diccionaris, roba, llapisos de colors, productes de neteja personal, quaderns per prendre notes, goma d'esborrar, entre altres- havia repartit entre els meus camarades de presó, responent no només a un gest de solidaritat amb els que es quedaven complint enormes condemnes, sinó també per pura superstició, donat que existeix a la taula de valors dels presos un auguri que considera de mala sort el fet de portar-te a casa els elements que has fet servir a la presó, a risc de tornar a ser reclòs.

“No habló de volver al monte” va comentar una corresponsal de la radio enviada a *la Dorada* des de Bogotà referint-se al poc que vaig dir al deixar la presó. Encara què vaig prendre la precaució de no referir-me davant els periodistes a temes relacionats amb les meves decisions polítiques futures per a evitar manipulacions, des de molt abans de recobrar la llibertat havia pres en el meu fur intern la invariable decisió de no tornar a agafar les armes per enfrontar al estatus quo. Pel mig hi havia una raó ètica fermentada durant els meus últims anys de presidi. Més endavant comentaré algunes de les raons que em van portar a prendre

la resolució de no *“volver al monte”* com diria l'al·ludida periodista.

Valgui dir que els motius que em van conduir a optar per la lluita armada van obeir a diferents factors. El primer d'ells -el més rellevant afegiria- fou estrictament de caràcter ideològic, i té a veure amb la meva pertinença a les Joventuts del Partit Comunista durant la meva època d'estudiant. La pertinença a una organització comunista en els setanta posseïa un caràcter místic fins el punt que els interessos revolucionaris es col·locaven per sobre de la vida mateixa, i això implicava una actitud abnegada de cara a la lluita. Això va fer que la meva joventut discorregués de forma intensa i agitada, convertint-me en un perseverant dirigent estudiantil a l'alegre esvalotat i carnestolter port caribeny de Barranquilla -immortalitzada en l'obra del Nobel Gabriel García Márquez i el seu mentor Ramón Vinyes, el savi català de *Cien Años de Soledad*-, la ciutat que va evocar amb melancolia, i a la que no he tornat des d'aquell desembre de 1984 quant mentint als meus pares els vaig dir que anava a impartir un curs al camp i vaig prometre tornar en unes quatre setmanes.

Recordo amb nitidesa que la meva novia i companya de caminades a les Joventuts Comunistes, va venir amb mi en taxi fins l'aeroport “Ernesto Cortissoz” per a pujar a un avió que em portaria fins la freda Bogotà. Quan em vaig allunyar d'ella per a ingressar a la sala d'espera, vaig tornar la mirada. Avui encara recordo aquell bell rostre que ple de llàgrimes tractava infructuosament de travessar la barrera de vidres que ens separava. Els altaveus cridaven als passatgers del vol a Bogotà per a que pugessin a l'avió i abans d'embarcar-me em vaig girar i vaig aixafar els meus llavis contra la paret de vidre creient besar els seus. L'aeronau va alçar el seu vol, i des de les alçades, amb el cor malferit, vaig observar afligit la ciutat on quedaven: el meu barri,

els meus amics, la meva novia, la meva universitat, els meus llibres, la meva pilota de bàsquet, els meus camarades de confraria, els meus discos, la meva família ... tot va quedar allà.

Les lectures de l'època van contribuir igualment a decidir-me per la lluita guerrillera, sobretot aquelles que contaven les gestes dels rebels centreamericans en contra de les dictadures que castigaven als seus respectius països. *“La montaña es algo más que una inmensa estepa verde”* i *“Canción de amor para los hombres”*, escrites pel dirigent sandinista Omar Cabezas i que narraven les vicissituds dels homes que van edificar l'exèrcit sandinista, es van tornar per a la nostra generació militant com la empremta a seguir. Pel seu costat, les obres dels escriptors russos -Gorki, Ostrovski, Babel, Sholojov- que comptaven la tenacitat de l'Exèrcit Roig en la seva lluita contra els guàrdies blancs i al feixisme van aconseguir igualment estimular la nostra eufòria, la nostra utopia. D'altra banda els plantejaments tàctics i estratègics exposats en les obres de Vo Nguyen Giap, el victoriós militar vietnamita, que va aconseguir mitjançant la guerra de guerrilles d'alliberar al seu país, va reforçar la meua idea que a Colòmbia també era possible obtenir un triomf semblant mitjançant la Guerra Popular Perllongada.

No obstant això, van existir també uns fets que van accelerar la meua decisió de *“irme para el monte”*. Un d'ells tenia que veure amb l'aparició del M-19⁽⁷⁾ en les grans ciutats, també l'inici dels diàlegs i acords del govern amb les FARC, el que facilitava a aquesta última organització sortir de la marginalitat en la que es debatia. Convertir-se en guerriller ja no era una possibilitat remota, perquè a

principis dels vuitanta era relativament fàcil apropar-se a les seves estructures, que es multiplicaven en els barris, en els sindicats o en les aules universitàries, i no simplement en els llocs més allunyats de la geografia nacional. En la meua condició de militant comunista i activista estudiantil que diàriament em relacionava amb nombroses organitzacions i grupuscles d'esquerres que actuaven dins o fora de la legalitat, se'm va fer fàcil contactar a una cèdula de la guerrilla, doncs la tenia a mà en la mateixa universitat a on avançava els meus estudis de lleis.

La decisió d'incorporar-me a la guerrilla la vaig prendre finalment quan vaig tornar d'una llarga estada a l'antiga Iugoslàvia i la Unió Soviètica, país on vaig reforçar les meves conviccions revolucionàries al estar en contacte amb dos Estats socialistes que havien nascut com a resultat de la resistència armada i l'assalt. El paper de Lenin en l'allistament per a la presa del Palau d'Hivern i la perseverança del general Tito, al front d'un exèrcit de partisans durant la Segona Guerra Mundial, van constituir se'ns cap mena de dubte valuosos referents per a que definitivament elegís la lluita armada com la via, en aquell temps, més important per a aconseguir la transformació revolucionària de Colòmbia. Al desembre, quan els habitatges de la ciutat començaven a rebre les primeres ratxes dels vents alisis i els barranquillers s'allistaven per celebrar la *“Noche de las Velitas”*⁽⁸⁾, vaig prendre un sarró de lona verda oliva que havia comprat a un magatzem militar de Moscou, vaig guardar en el seu interior roba, unes fotografies familiars i un tub de pasta semi-dura i paper semibíblia que tenia les obres complertes d'Albert Camus, i li vaig deixar de record a la meua novia

(7) Moviment 19 d'abril. Organització guerrillera fundada per intel·lectuals urbans procedents de les FARC i el Partit Comunista que apropiant-se en un discurs nacionalista, van donar prelació a la lluita urbana, la propaganda armada. Al 1991 es van desmobilitzar després d'un acord amb el govern i van fundar un partit polític.

(8) Anomenada també la *“Noche de la Inmaculada”* és una celebració de caràcter catòlic que se celebra el 8 de desembre, però la festivitat s'inicia des de la nit del 7.

un exemplar editat per *Siglo XXI* de “*La Montaña es algo más que una inmensa Estepa verde*”, en la primera pàgina del qual havia recollit un autògraf del poeta cubà Nicolás Guillen, quan ja vell, va ser invitat a inaugurar una biblioteca pública en un popular barri de Barranquilla i vaig poder creuar unes breus paraules amb ell. Una setmana després ja em trobava en un congost de la Serralada Oriental, en els Andes colombians, a més de mil kilòmetres de Barranquilla, lloc on es localitzava la caserna general de les FARC.

El primer entrebanc que vaig trobar en la vida guerrillera era el meu rebuig a vestir peces militars, més concretament l’uniforme verd oliva que tradicionalment ha fet servir la policia a Colòmbia. Era un prejudici contra la vestimenta que relacionava directament amb la repressió, degut a que durant les permanents refregues estudiantils en els carrers de Barranquilla o a l’interior del claustre universitari, les pallisses i les càrregues més contundents procedien dels efectius policials. Va haver una d’aquestes apallissades que mai oblidó - el 21 d’octubre de 1981 durant les jornades del *Segundo Paro Cívico Nacional* - perquè va succeir a una cantonada del barri a on vivia i en presència del meu pare, qui res va poder fer per a impedir que em colpeguessin feroçment amb les porres i per poc em porten pres.

Mentre redacto aquest relat en un ambient tranquil com el del Campus de la Universitat Autònoma de Barcelona, distanciat tant cronològica com geogràficament de la violència que encara persisteix a Colòmbia, penso que durant els anys que vaig durar en els destacaments rebels vaig ser subjecte d’una sèrie de canvis en la meva idiosincràsia sorprenentment contradictoris. Per a ser més precís vull dir que la guerrilla colombi-

ana, aquella en la que vaig militar entre la dècada dels vuitanta i noranta, va poder humanitzar-me alhora que també aconseguia deshumanitzar-me. Així per exemple, l’acte de compartir una panela⁽⁹⁾ que carregava a la meua motxilla amb un grup de nens afamats que vivien en una miserable barraca de forcats i palma a la capçalera del riu Iscuandé o aplicar un tractament de quina a una escanyolida vella estesa en una esterilla de bambús per allà a les riberes del riu Micay, què tremolava pels calfreds que l’ocasionava la malària, van ser entre d’altres algunes de les accions que, entre el que recordo i penso, em van dignificar com a ésser humà. Però vaig creure deshumanitzar-me les vegades que enterràvem a un o més dels nostres companys morts en un combat en una fosa cavada entre la manigua i hores després continuàvem la rutina com si només haguéssim sepultat unes pedres o quan perduts i afamats en la mitja Bota Caucana ens veiem obligats a atacar a les covardes bandes de micos per alimentar-nos amb les seves carns i era testimoni de l’orfandat d’una petita criatura que havia perdut a la seva mare en aquella matança. No obstant això, la lluita del dia a dia en les penoses condicions de la guerra de guerrilles no li permeten a un combatent concebre aquest tipus de reflexions o disquisicions d’ordre ètic o moral. Només ara puc permetre-m’ho quan és possible comptar amb uns mitjans, amb una realitat distinta, amb un món circumdant aliè a la guerra, a unes noves circumstàncies que m’obren la possibilitat d’establir aquest tipus de contrastos.

Explicava al principi d’aquest relat que en el moment en què les tropes de l’exèrcit em van capturar estava ferit. Un dels projectils calibre 5.56mm va aconseguir treure-me’l una infermera a *Remolinos de Caguán*, i ho va fer furti-

(9) Popular aliment colombià de textura compacta, derivat de la canya de sucre, que posseeix una gran font de calories i que constitueix un element indispensable en la dieta guerrillera.

vament durant la nit perquè els soldats posseïen informes sobre la meua situació i em buscaven incessantment dins del perímetre urbà del poble habitat per uns quants centenars de camperols. Una altre ogiva havia penetrat la meua carn i era impossible retirar-la, de manera que la meua cama esquerra, que mostrava també una ferida vertical per sobre del genoll, va començar a inflamar-se i a fer-me mal com a conseqüència de la ruptura dels teixits. Malgrat els esforços realitzats per moltes persones per evitar que les tropes em capturesin, finalment vaig caure en mans d'un comandament que va aixafar la residència on m'ocultava. Estès sobre una llitera de primers auxilis un soldat em va embenar els ulls mentre un altre em lligava les mans amb una soga. Després em van pujar a un helicòpter M-17 de fabricació russa que produïa un espetec embogidor provinent de les pales dels rotors. Passat un temps la nau va posar la seva amenaçant estructura sobre els terrenys d'una guarnició militar a *Florencia*, *Caquetá*, lloc des d'on operava la XII Brigada de l'exèrcit.

Vaig estar reclòs en la guarnició militar entre tres i quatre dies, vigilat per un grup de soldats que es rellevaven cada dues hores. En aquest lloc un Major va ordenar en una ocasió que em portessin carregat fins al dispensari de la caserna, doncs m'era impossible caminar amb la inflamació de la cama i al no poder contar amb una muleta per a recolzar-me. Dos soldats molt joves oriünds del *Caquetá* i de famílies que residien en les regions on operava la guerrilla, van entrecreuar els seus braços de manera que van crear una espècie de cadira humana en la que vaig seure. A estones conversava amenament amb els oficials de la unitat militar en un ambient de camaraderia que feia semblar impossible que fóssim les mateixes persones amb qui dies abans combatíem implacablement. Per moments la conversa es mostrava afable i en conseqüència transcorria so-

bre assumptes merament personals tals com el desig de la filla d'un capità per estudiar filosofia a la Universitat Nacional, de les eliminatòries del mundial de França del 98, del terrible que era estar separat per llargs períodes de la família, de l'últim disc de Joe Arroyo, en fi... Per la seva part, entre els soldats encarregats de la meua custòdia, n'hi havia algun que m'indagava sobre la sort d'un oncle que administrava uns billars a *Cartagena del Chairá* o sobre les millores que un cunyat tenia a la regió de *Suncillas*, o un altre que em comentava *sotto voce* sobre un germà que era comandant d'esquadra en el front guerriller que operava pels voltants de *Belén dels Andaquies*. Guardant lògicament les proporcions, aquestes anècdotes em fan recordar aquell passatge de la Primera Guerra Mundial, on un grup de soldats alemanys, britànics i francesos que combatien entre si en el Front Occidental, durant la nit de Nadal de 1914 van abandonar les seves trinxeres per a celebrar-ho junts, succés que va quedar registrat en una foto que va publicar el *Dayly Mirror* en la seva edició del 8 de gener de 1915, que mostra als soldats parlant entre ells. El fet va ser igualment descrit a través de les moltes cartes enviades als seus familiars des del front per soldats que van participar en aquell esdeveniment de confraternització i definit per un d'ells com "alguna cosa fora de tota imaginació".

Els primers dies de reclusió en el pavelló de màxima seguretat de la presó nacional. La Model de Bogotà -a on vaig ser traslladat per ordre d'un fiscal de *Florencia* qui va oficialitzar la meua captura mitjançant una diligència indagatòria-, es van convertir en una espècie de bàlsam per a la meua atzarosa singladura en el *monte*, perquè d'alguna manera vaig trobar paradoxalment en aquell lloc una espècie d'assossec doncs allà no havia de preocupar-me per les inclemències de la pluja, del cansament, de les extenuants marxes, dels

serveis de guàrdia a la matinada, de la gana, d'estar a l'aguait de la mort, de la incertesa del combat, dels fongs en els plecs dels peus, en fi, de totes aquelles vicissituds inseparables als homes que opten per fer la guerra. La secció dos de màxima seguretat era un espai al que només s'ingressava per una porta metàl·lica que la guàrdia assegurava amb un cadenat des de l'exterior. Constava d'una petita cuina, un bany i quatre cel·les separades per mitjà d'envans construïts amb fusta. Compartia aquell espai amb dos pistolers que van servir a Pablo Escobar, cap del tristament cèlebre "Càrtel de Medellín" i un dels narcotraficants més poderosos i sanguinaris de la història del crim mundial; a banda d'un ex-missatger de la fiscalia a Bogotà que va ser senyalat com a boc expiatori de l'assassinat d'Hernando Pizarro, que va ser membre d'una al·lucinant i dubtosa fracció guerrillera⁽¹⁰⁾, i coautor d'un dels passatges més terribles de la violència colombiana: La massacre de Tacueyó que es va cobrar la vida de quasi dos centenars de persones.

Amb els mesos la calma es va veure alterada a la presó *La Modelo* arran d'un motí avançat pels més de 5000 reclusos que albergava la presó. Vaig formar part del comitè negociador en representació dels presos, els que exigíem millores en les condicions de reclusió entre elles el dret a l'educació, la salut, l'alimentació i l'assistència jurídica. Per aquelles hores *La Modelo* es va convertir en el penal més perillós del món tant com a dir que diàriament morien reclusos com a resultat dels enfrontaments amb armes de foc i de fabricació artesanal, entre les diferents bandes i organitzacions que es disputaven la primacia o el control dels pavellons, davant la impossibilitat de la guàrdia penitenciària de garantir l'ordre dins del presidi. De

la presó *La Modelo* tinc els pitjors records de la meua vida en relació al que significa el grau de menyspreu que un ser humà pot sentir per la vida del seu semblant, i el clímax del qual d'horror es va donar el 27 d'abril de l'any 2000 quan en una sola nit un considerable grup de presoners vinculats als esquadrons d'extrema dreta van assassinar a 27 delinqüents comuns.

El que en un principi va ser un lloc terrible però relativament tranquil, es va transformar gradualment en un antre on es respirava una pestilent olor a sang, defecacions, menjar podrit i cautxú cremat -expel·lit per la incineració de *basuco*⁽¹¹⁾- provinent dels passadissos, les cel·les i les clavegueres on transcorrien les accions més abjectes. Sortir amb vida de la presó *Modelo* en aquells anys, inclús de trasllat cap a un altre penal, era una vendició que li donava l'atzar a un pres, sobretot quan la guàrdia carcerària -particularment en les primeres hores del matí quan feien el compte matinal- es trobava amb el cadàver d'un reclus que havia estat estrangulat o enverinat en la seva pròpia cel·la. Les escenes més esquinçadores es vivien quan el dia de visita d'un pare, una dona o un fill ingressava als pavellons de la presó amb el desig més fervent d'abraçar a un ser estimat amb el que havien parlat per telèfon la nit anterior i es trobaven amb la notícia que al seu fill, home o pare pres l'havien assassinat a ganivetades a les dutxes quan havia discutit amb un altre reclus a algun lloc on ningú sabia, doncs cap dels 1700 presos del pavelló número dos va ser testimoni del fet. Haig de reconèixer en aquest escrit que va ser gràcies a l'organització i la protecció col·lectiva que ens vam imposar els presos polítics - sumàvem aproximadament uns tres-cents a *La Modelo*- que vam poder sobreviure a la matança.

(10) El Frente "Ricardo Franco" dirigit per José Hedor Rey - alies Javier Delgado- va ser una fracció de les FARC que entre d'altres accions va realitzar atemptats contra els dirigents del Partit Comunista.

(11) Alcaloide de gran poder addictiu que resulta del processament de la fulla de la coca, però sense aconseguir el grau de puresa de la cocaïna.

Recolzat i assessorat pel Buró de Presons dels Estats Units, el govern colombià va prendre mesures pràctiques per a conjurar el problema de les presons que se li havia escapat de les mans i va construir diferents penals amb estàndards d'alta seguretat. A l'octubre del 2001 vaig ser traslladat a la penitenciària de *Valledupar*, una de les noves presons inaugurades sota el més estricte règim de submissió. Seria molt llarg explicar totes les vicissituds que van succeir al meu voltant durant l'estança en aquest tipus de penals (*La Picota*, *Valledupar*, *Combita* i *La Dorada*), però no tinc el menor dubte en assegurar que va ser en l'aïllament d'aquestes presons on vaig tenir la possibilitat de trobar-me amb mi mateix, amb la meua pròpia consciència. Va ser un temps bastant llarg en el què utilitzava fins a dotze hores al dia -mentre hi hagués llum- a llegir i escriure. Només interrompia aquestes dues activitats per a menjar, netejar-me i realitzar les meves necessitats fisiològiques. El cant del grill era el so que habitualment escoltava de fons, fins al punt que el persistent cant es convertia a estones en l'única prova que no em trobava sol al planeta.

Des que era un adolescent llegia i escoltava ràdio - novel·les a casa a instància d'un oncle matern aficionat a les novel·les policíiques i westerns. En les Joven-tuts Comunistes em vaig forçar a llegir moltíssima literatura política perquè el sostre de la confrontació ideològica era alt. La literatura política em va portar a consumir els clàssics de la literatura i per descomptat a la contemporània, afició que es va veure reforçada en la vida guerrillera on no desaprovava un moment d'oci per devorar a obres recents que ens portaven des de la ciutat els nostres recolzaments urbans. A pesar d'això, puc assegurar que va ser als calabossos de les penitenciaris d'alta seguretat on vaig llegir com mai ho havia fet abans: de manera extensiva i intensiva. I com deia al principi d'aquest

relat, va haver diferents factors que em van induir a no tornar a agafar una arma per forçar canvis, i un d'ells va ser la literatura. És curiós: la literatura, entre d'altres raons, em va llançar cap a la guerra i molts anys després em va separar d'ella per situar-me irreversiblement en el camí de l'antibelicisme. Recordo que en una ocasió un oficial d'alt rang de la policia encarregat de passar revista en el lloc on estava reclòs, em va lliurar un exemplar de "*El Tambor de Hojalata*" del Nobel alemany Günter Grass i quan li vaig anar a tornar em va dir que no, que em quedés amb ell. Vaig pensar aleshores que un home així, que valora altament el contingut d'una obra mestra de la literatura del segle XX que, malgrat la seva extensió i el seu estil complex, recrea sentiment perduts en els meandres de la guerra, no tindria raons per a vestir un uniforme militar o portar una arma que eventualment hauria de desaparar.

Va ser aleshores quan va reprendre velles i noves lectures. Als meus familiars i amics que m'escrivien a la presó o que podia contactar per telèfon, només els demanava títols específics de llibres quan hem preguntaven el que necessitava, particularment sobre aquells en els què l'autor va participar directament en alguna guerra o va ser testimoni d'ella. Vaig tornar aleshores a "*El sitio de Sebastopol*" de Leon Tolstoi, a "*Una vez hubo una guerra*" de John Steinbeck, a "*La Acacia*" de Claude Simon, a "*Imán*" de Ramon Sender, a "*Sin novedad en el frente*" de Erich Maria Remarque, a "*Homenatge a Catalunya*" de George Orwell, a "*Por quién doblan las campanas*" de Ernest Hemingway, a "*La disputa por el sargento Grischa*" de Arnold Zweif ... no obstant van caure en les meves mans de manera casual "*La roja insignia del coraje*" i "*Heridas bajo la lluvia*" de l'escriptor nord-americà Stephen Crane, i va ser aleshores quan vaig concloure de manera inequívoca -com ho

van fer igualment els autors anomenats davant la catàstrofe- que la guerra és l'acció més absurda que pot emprendre el ser humà, doncs això significava el retorn a la barbàrie tal i com va quedar demostrat en la devastació ocasionada per les dos guerres mundials. Quan vaig abandonar la presó de *La Dorada*, portava una decisió clara: el capítol de la guerra era per a mi un capítol tancat.

Ara, després de molts anys de militància, transhumància i reclusió, que m'han permès palpar de prop la misèria i la complexitat de la condició humana, va ser que només vaig poder entendre aquella escena que vaig presenciar en un dels patis de visita de la penitenciària de *La Dorada*, quan un reconegut membre d'un esquadró d'extrema dreta que, hores abans havia narrat amb pèls i senyals la manera monstruosa de com l'havia tret la vida a centenars d'humils camperols, plorava d'emoció al rebre en els seus braços el seu fill que havia nascut unes quantes setmanes abans.

Quan vaig tornar a trepitjar una ciutat gran com Bogotà, la capital de Colòmbia, va ser quan vaig adonar-me'n de quantes coses no sabia fer, doncs si bé era cert que estava informat del transcórrer del món mitjançant la premsa, els llibres i les revistes, tota aquesta informació era només de paper perquè en termes pràctics no sabia com funcionava per exemple un caixer automàtic o un telefax, malgrat que coneixia existència. El tràfic i les multituds em molestaven molt, estava mentalment esgotat ja que en "*el monte*" i la presó la vida, els colors, els sons responen a altres ritmes i modalitats, i lògicament els hàbits urbans -malgrat haver nascut i viscut en una ciutat de més d'un milió i mig d'habitants- m'eren totalment desconeguts vint-i-tres anys després.

- Què fa vostè aquí?- em va preguntar l'escriptor i pintor Arturo Alape en la

seu del teatre La Candelaria dies abans de morir - Marxi, que el mataran!- va afegir amb vehemència.

Alape, autor de "*El Bogotazo: memorias de olvido*", una de les més completes obres sobre els successos que van originar la violència a Colòmbia, estava aquella nit en el local de la companyia de teatre, on els artistes i els seus amics li oferien un homenatge a l'home que va conèixer tantes vegades l'exili per raons de la seva obra i les úniques armes que tenia eren la seva màquina d'escriure, el pinzell i la paleta. Em vaig commoure quan vaig veure el seu rostre pàl·lid, translúcid, a conseqüència de la leucèmia que s'havia apoderat de la seva prima humanitat. Em va dir que anés a veure'l a casa seva per a obsequiar-me amb alguns llibres, doncs li havia comentat que la col·lecció completa de les seves obres que m'havia enviat a la presó per llegir-les, van ser trencades i incinerades durant un operatiu de la guàrdia penitenciària que va devastar les cel·les dels presoners, immediatament després que ens traguessin nuus dels pavellons fins al camp de futbol i des d'allà cap a altres penals del país sense dret a recuperar cap de les nostres pertinences. No vaig poder assistir a la cita perquè pocs dies després Arturo Alape moria.

La preocupació d'Arturo Alape era compartida per moltes persones que hem van conèixer des del temps de la militància comunista, suplicant-me també que fugís lluny de Colòmbia, perquè en el país encara es matava per raons polítiques. Aquests temors es van fer cada vegada més forts, sobretot quan observava que l'ànim de revenja continuava sent un element molt arrelat en la cultura de violència que ha patit el país al llarg de varies generacions. A pesar això vaig continuar fent la meua vida, reunint-me amb familiars i amics, assistint a conferències en les universitats, acceptant entrevistes en els mitjans on feia una crida a la pau i al cessament de

la violència. En una ocasió vaig anar a una tertúlia amb joves que havien perdut als seus pares, i entre ells es trobava un noi sorprenentment semblant a José Antequera, el meu brillant amic i camarada de la Joventut Comunista, qui va ser assassinat en l'aeroport "El Dorado" de Bogotá, sent un dels líders més destacats de l'esquerra colombiana. Em va commoure, el fet d'observar que el jove que em saludava amb una abraçada tenia la mateixa edat que tenia el seu pare la última vegada que el vaig veure a Bogotá, abans d'incorporar-me a la guerrilla.

Amb l'interès de regularitzar els meus documents d'identitat vaig anar aleshores a la seu del Departament Administratiu de Seguretat (DAS) amb l'objectiu que m'expedissin el meu passat judicial. Al apropar-me a una de les finestretes de tràmits, la funcionària que va introduir el meu nom a l'ordinador va aixecar la mirada i de seguida va dir que esperés una estona. A l'estona va arribar un home que em va dir que l'acompanyés. El vaig seguir per unes escales fins a pujar dos o tres plantes i a l'arribà a una petita sala va ordenar a altre home que m'esposés. Quan l'agent va col·locar les esposes obertes davant els meus braços i després em va empresonar, una espècie d'ombra em va encegar perquè aquest acte de sotmetiment -del que vaig ser objecte infinitat de vegades dins dels penals - va reviure els fantasmes de la presó. Vaig estar detingut unes deu hores en els calabossos del DAS, i només vaig ser posat en llibertat quan l'advocat Ramiro va aconseguir que la fiscalia l'expedís un *paz y salvo*, en el que constava que contra mi no existia cap tipus de requeriment judicial com erròniament ho registraven els arxius de la policia política. Unes setmanes després vaig ser novament detingut en un reten policial instal·lat en

la via que comunica Bogotá amb la ciutat de Tunja. En aquesta ocasió vaig ser baixat de l'autobús i portat fins a una estació de policia amb l'argument que en els registres d'aquesta força apareixia una ordre de captura contra mi. L'alliberació es va produir hores després quan van verificar, mitjançant un radio telèfon, amb l'oficina central a Bogotá, que efectivament estava net. L'autobús se n'havia anat i vaig quedar a l'espera que algú em portés.

Aquests fet, sumats als temors dels meus amics i familiars, van accelerar el meu desig d'abandonar el territori colombià, perquè cada vegada em sentia més intranquil i insegur en el meu propi país. Vaig realitzar aleshores contactes amb la *Comisión Nacional de Conciliación*⁽¹²⁾ i diferents governs acreditats a Colòmbia amb la finalitat de poder treballar des de l'exterior a favor de la reconciliació i la pau a Colòmbia.

Vint-i-cinc anys després vaig tornar a mirar el mar, i no va ser justament al Carib a prop de Barranquilla on ho vaig fer, sinó a més de vuit mil kilòmetres d'allà, a Barcelona, al peu del Mediterrani. Des de principis dels vuitanta no havia tornat al continent europeu, i quan ho vaig fer aleshores, la Guerra Freda no permetia mirar més enllà de les dues formes que prevalien i interpretaven el món. Aquesta vegada vaig ensopegar amb una realitat ben diferent, amb gents que malgrat tenir moltes diferències, sabien relacionar-se amb serenitat. Em va alegrar observar i escoltar a les placetes del barri de La Barceloneta a molta gent gran que durant la Guerra Civil van combatre a favor d'un o altre, com ara parlaven amigablement sobre la nova plantilla del Barça, criticant la pujada de preus de l'oli, el pernil i el pà, o comentant les incidències que es van veure en el

(12) Organisme plural integrat per forces polítiques, socials, gremials, acadèmiques i eclesiàstiques que està a favor i treballa per una sortida política i negociada al conflicte colombià.

debat per televisió entre els aspirants a presidir el govern. He estat testimoni a les aules de la Universitat Autònoma de Barcelona del profund esglai i dolor que manifestava un grup d'estudiant de ciència política -nascuts i criats en temps de pau- al escoltar el testimoni d'una colombiana que narrava com la violència li va treure la vida al seu espòs, al seu germà i al seu fill, i per poc també se l'emporta a ella. Aquí, en aquestes terres ningú vol repetir les amargues experiències del passat, les que només van deixar un regalim de morts, esgarrats, orfes i empresonats.

Espero algun dia tornar a trepitjar Colòmbia, però més que això, aspiro que aviat, molt aviat, podrem, els nascuts en aquella embogida terra, trobar el camí de la reconciliació i de la pau. Mentre trobo el moment oportú per a retornar al meu país, les meves conviccions ètiques m'indueixen a treballar activament a favor del diàleg i la concertació en qualsevol lloc de la terra on existeixi una disputa.

El mal de la política

Yssouf Traoré⁽¹³⁾

El 18 de setembre de 2002 esclatava un motí militar a les casernes d'Abidjan, la capital econòmica de la República de Costa d'Ivori, el meu formós país. Com tot ivorià habituat a les vagues, creia que això es resoldria aviat i que la vida continuaria el seu camí. Però em vaig equivocar perquè el dia següent, el 19 de setembre de 2002, el motí es transformà en una rebel·lió armada i començà a paraitzar el país de mica en mica.

Després de l'arribada del pluri-partidisme a Costa d'Ivori, en acabar les grans vagues generals de 1990, el meu poble, que havia viscut trenta anys sota un règim de partit polític únic, havia estat mal ensinistrat i sense saber què fer s'adheria als partits, no per convicció política sinó per pertinença ètnica o religiosa. Així els partits polítics es formaven perillosament a ulls de tothom i cada dirigent d'aquests partits es reconfortava amb els adeptes provinents de la seva regió geogràfica.

Aleshores era molt jove i lluitava durament al si de grups sindicals escolars (el MEECI i la FECCI) que se succeïen en les institucions educatives del meu país.

Després de les vagues, es nomenà Alasane Dramane Ouattara, que era vice-governador del Banc Central dels Estats de l'Àfrica de l'Oest (BECAO), com a Primer Ministre i Cap de govern. Tenia la tasca d'endegar un sistema de redreçament econòmic pel país, que estava

travessant una crisi. Per a la seva estratègia de relançament econòmic va posar en marxa diversos programes, un dels quals consistia en el pagament d'una taxa d'estada per als estrangers que vivien en territori ivorià.

Jo era una de les persones segregades en el meu propi grup ètnic i religiós que continuàvem figurant dins el partit polític al que ens havíem adherit per convicció política abans de l'adveniment del multipartidisme. La guerra freda dels grups ètnics i religiosos començà i jo estava casat amb una dona cristiana, és més, catòlica i pertanyent a un partit polític, el Front Popular Ivorià (FPI) considerat com un partit de les ètnies més conservadores i cristianes. Vaig ser menyspreat pels membres de la meua ètnia, els *Dioula* (el conjunt de pobles del nord, musulmans en la seva majoria). Fins al 1993, els *Dioula* militaven majoritàriament en el Partit Democràtic de Costa d'Ivori (PDCI-RDA) que dirigia el país des de la seva independència.

El 18 d'octubre de 1993, el meu país estava de dol a causa de la mort del seu Primer President, Fèlix Houphouët Boigny. Tot el poble estava immers en la tristesa, però també en la inquietud per la seva successió en la suprema magistratura. En general, a l'Àfrica, l'exèrcit aprofita aquests moments per fer-se amb el poder. En el cas de Costa d'Ivori no va passar així. El President de l'Assemblea Nacional, segons la Constitució

(13) Traoré Yssouf, nascut el 17 de gener del 1976 a Bouaké, a la vall del Bandama (Costa d'Ivori). Refugiat polític, fundador i ex-president de COREIG (Comitè de refugiats de Costa d'Ivori a Guinea). Sol·licitant d'asil a Espanya des del 2008.

ivoriana, ha d'assumir el poder de transició com a president de la República mentre s'organitza les eleccions democràtiques per una via legal.

El president de l'assemblea nacional de llavors, Henri Konan Bédié, però, va témer que el Primer ministre d'aquell moment, Alassane Dramane Ouattara, li usurpés el poder i es va autoproclamar President de la República de Costa d'Ivori amb el suport de la República francesa, que havia estat el país colonitzador. Aquesta arrabassament del poder prematur impactà a tot el poble perquè no respectava el procediment adequat per a la seva investidura al capdavant de la nació.

Alassane D. Ouattara dimití del seu càrrec de primer ministre i abandonà el PDCI-RDA, per com Bédié s'havia fet amb el poder, i va unir-se al Reagrupament dels Republicans (RDR) que acabava de ser creat per un dels seus amics, mort poc després, de nom Djéni Kobenan.

Aquesta capgirada d'Alassane D. Ouattara a l' RDR atragué a la majoria del poble *Dioula*, del qual ell era també originari, a aquest partit polític. El president Bédié, originari d'una ètnia minoritària, només podia comptar amb el seu partit PDCI-RDA, confrontat amb els dos grans partits de l'oposició, l' FPI i l' RDR.

Bédié dirigia Costa d'Ivori d'una forma dictatorial ja sobrepassada i antiquada. La corrupció batia el seu rècord de tots els temps. La xenofòbia poc a poc prenia forma. L'exclusió dels pobles que li eren hostils s'aplicava a la lletra. La discriminació política, ètnica i religiosa era el punt fort del seu poder. Va canviar la constitució del país en favor seu amb la finalitat d'eternitzar-se en el poder.

El poble vivia en l'opressió i ningú no la podia denunciar sense ser víctima de la repressió policial.

El president Bédié es burlava de la població que vivia en la misèria construint-se un sumptuós habitatge que tenia els banys decorats, no amb marbre ni rajoles de ceràmica, sinó amb monedes de dos-cents cinquanta francs CFA, la moneda emprada al país.

El 24 de desembre de 1999, al president Bédié li va ser arrabassat el poder per un cop d'estat militar i el general de brigada, Robert Gueï, prenia el comandament de la nació com a president de la transició. El general Gueï va reprimir tant dins de l'exèrcit com a la població civil. Torturava tots aquell qui s'oposaven al seu poder o a la seva dictadura. Aquest prometia a la població una neteja político-administrativa i l'organització d'eleccions transparents, però va esdevenir pitjor que els seus antecessors. Empès per les ganes de governar es va presentar a les eleccions presidencials com a candidat de la Unió Popular de Costa d'Ivori (UDPCI), un nou partit que acabava de ser creat per ell i els seus.

L'octubre del 2000 Robert Gueï va eliminar els dos grans partits (el PDCI-RDA i el RDR) per raons no fonamentades segons l'opinió de la població, i es presentava a les eleccions, havent fet acords bipartits amb l' FPI del president Gbagbo Laurent, que creia poder superar fins i tot en les primàries. En saber que perdia, el president Gueï va prendre com a ostatges al comitè electoral. Això el poble no ho va acceptar. Durant tot el seu govern, tant l'exèrcit ivorià com el poble, van viure sentiments d'amargor i revenja contra la dictadura militar i amb l'anhel d'accedir a un vertader canvi polític. Quan el seu adversari, Gbagdo Laurent, va conèixer el seu pla trampós, va convidar a tota la població, cansada de l'opressió, i a tots els partits de l'oposició a sortir al carrer per expulsar el general colpista i dictador de la presidència de Costa d'Ivori. En la seva crida a la desobediència civil,

Gbagbo Laurent prometia anar automàticament a les eleccions amb tots els partits exclos el del seu adversari directa, el general Gueï.

El poble, assedegat de canvi polític, es va llençar al carrer per reclamar l'abandó de Gueï de la presidència i es va trobar enfrontat amb la brigada roja que representava la guàrdia especial presidencial. La repressió va causar moltes morts al si de la població civil i el general es va veure obligat a abandonar el poder i fugir. El mateix dia de la seva fugida del poder, Gbagbo Laurent ho aprofità per fer-se envestir al capdavant de la nació com a president de la República de Costa d'Ivori, davant la presència de l'ambaixador de França.

Els partits polítics de l'oposició no acceptaven aquesta forma que qualificaven d'antidemocràtica i demanaven als seus militants que es quedessin en els seus càrrecs per empènyer a Laurent a repensar la seva decisió. La gendarmaria nacional, que sostenia a Gbagbo, reprimia les marxades de l'oposició i altres gendarmes aprofitaven per assassinar la població civil propera a la RDR i enterraven els morts en un barri popular d'Abidjan, anomenat Yopougon. Després dels fets del fossar de Yopougon, Gbagbo i Gueï s'atribuïen mútuament la responsabilitat per aquest acte atroç.

Costa d'Ivori s'enfonsà llargament en la violència, i va començar a poc a poc a normalitzar-se amb el govern del president Gbagbo Laurent.

El 2001 ocupava un lloc a l'organització de l'FPI a Bouaké, la capital de la Vall del Bandama, amb les seves múltiples bases militants. Després d'anys de persecució i d'exilis provocats pel PDCI-RDA, a causa de la meua pertinença i de la meua convicció política a l'FPI, vaig tornar per intentar tirar endavant el bon govern que havíem proposat des de feia anys quan érem a l'oposició. Bo-

uaké, ciutat del poble Baoulé, majoritàriament del PDCI-RDA, es decantava cap a l'RDR. Amb el temps, la ciutat havia esdevingut molt cosmopolita gràcies a la immigració regional, estava en una zona estratègica per tots els partits polítics i tots volien fer-se amb l'electorat d'aquesta ciutat.

Jo era una de les persones escollides pel meu partit per aquesta operació, a causa no només de la meua entrega anterior a les activitats pròpies de l'FPI, sinó també a causa de la meua pertinença a una família influent en política a la regió de Bouaké. En la gestió regional de cada gran partit polític hi havia un membre de la meua família.

La població dominant de Bouaké és del poble *Dioula* i la meua mare tenia una forta influència sobre aquest grup ètnic, no només a causa de la seva posició dintre del RDR sinó també pel respecte que aquest poble tenia pel meu pare, un dels grans comerciants exportadors de la ciutat.

Amb el meu equip vam organitzar una gran campanya de sensibilització dirigida a la joventut per aconseguir la seva adhesió a l'FPI. Em feia present en reunions ètniques per fer valer les meues idees sobre la situació política del meu país.

Jo no acceptava el concepte de reagrupament ètnic i religiós per partits i això no agradava gens als fanàtics Dioula que m'acusaven de traïció al meu poble, també pel fet d'estar casat amb una dona de confessió cristiana m'acusaven de conversió a aquesta religió. Rebia amenaces de mort, però això no em desanimava. Havia optat per lluitar per la igualtat política i democràtica pel meu país, havia sofert molt a la meua vida per arribar fins on em trobava i no pensava abandonar-ho tot per aquelles amenaces. Continuava la meua lluita amb coratge i abnegació.

A l'FPI constatava com la gent simulava acceptar els *Dioula* en el partit, però ben al contrari no ens volien ja que ens tenien com a espies. Com que em necessitaven no m'ho demostraven directament. Jo aconseguia que moltes persones s'adherissin a l'FPI però la direcció del partit ho trobava sempre insuficient i volia que jo aconseguís la incorporació al partit dels meus pares i de tots els membres de la meua família. A més a més, jo era acusat d'espionatge i de traïció pels fanàtics conservadors del meu partit, però com que tenien por de la meua popularitat entre els joves buscaven altres estratègies per fer-me una persecució moral.

La meua família era perseguida clandestinament per ells. Els meus pares eren víctimes d'arrest arbitrari, de tortura policial, i de moltes altres coses abominables. Sempre feia falta la meua intervenció pel seu alliberament. Jo ja en tenia prou de tot això i moltes vegades amenaçava amb abandonar el partit sabent que no ho podia fer perquè era la base de la subsistència de la meua família. Hi havia una forta divisió en el partit i els conflictes interns no feien més que créixer. Els conservadors ens acusaven, fora de les reunions, de voler fer un canvi del cap del partit perquè nosaltres no acceptàvem la discriminació ètnica, política, religiosa, administrativa i social; la xenofòbia, l'exclusió dels pobles que viuen a Costa d'Ivori que el nostre partit havia adoptat, després de la seva arribada al poder, i que el meu equip no cessava de denunciar. Ells empenyien als responsables del país a expulsar-nos del partit i a condemnar-nos per traïció a la nació, però el govern dubtava i els dirigents supremes de l'FPI intentaven cada vegada reconciliar-se amb nosaltres, però eren tan culpables ells com els que estaven amb nosaltres, en el mateix territori.

L'esposa del president Gbagbo, la senyora Simone Eivé, figura important a l'FPI, havia creat els esquadrons de la mort. Aquests sembraven el terror. Persones desapareixien, els polítics eren el seu objectiu, en tot el territori nacional. El predecessor de Guillaume Soro al cap de la FEECI, Charles Blé Goudé, havia esdevingut president dels joves patriotes (COJEP), era un ferotge partidari del president Gbagbo, terroritzava i perseguia la població amb els seus companys en el sud de l'estat amb total impunitat. El poble marginat i cansat volia alliberar-se del poder de l'FPI, els militars, minimitzats i rebutjats per l'estat, organitzaren un motí el 18 de setembre de 2002, que es va transformar en una rebel·lió armada.

El 19 de setembre de 2002, la rebel·lió armada de l'MPCI havia escollit Bouaké com la seva base activa, joves civils nordistes havien estat allistats i armats pels rebels, somiaven en revenjar-se del poder sudista. Jo vaig ser detingut a casa meua per un grup de rebels, igual que la meua esposa, després d'haver saquejat tota la casa, d'haver robat tots els meus béns materials i incendiar tot el que quedava vaig ser transportat al tercer batalló d'infanteria de l'armada ivoriana per ser empresonat en la mateixa cel·la que la meua esposa.

En el camp militar vaig ser apallissat, torturat; la meua esposa va ser maltractada, amenaçada de ser violada i vam ser condemnats a mort per alguns caps rebels que em coneixien i m'acusaren de traïció total als pobles del nord.

Vam ser privats d'aliments ja que havien decidit que la nostra sort fos la mort. Em forçaren a donar-los informacions sobre l'FPI i els *Dioula*, sobre membres del partit, per ells jo tenia amagades les informacions sobre la contraofensiva de les tropes lleials, i això retardava la nostra execució.

Durant tota la nit i la jornada que vaig passar a les masmorres de la rebel·lió, el 19 i 20 de setembre, vaig assistir a execucions de persones acusades de ser hostils a la seva causa.

Els rebels eren cruels i no tenien pietat. Jo hagués pogut tenir por per mi, però patia sobretot per la meva innocent esposa, ella plorava molt i la compassió que sentia per ella m'arribava al més profund de la meva ànima. Durant el nostre empresonament em preguntava què hauria estat de la nostra família, si els nostres dos fills vivien o no, etc. Jo m'encomanava totalment a Déu per poder aguantar el sofriment i la por. Havia de consolar i animar a la meva esposa, que estava desesperada, però sense poder-li prometre que ens alliberarien ràpidament, perquè jo mateix en tenia els meus dubtes.

Durant la nit del 20 de setembre de 2002, la meva esposa i jo vam ser ajudats a escapar de la presó on estàvem segrestats pels rebels. El nostre *salvador* era un oficial de la guàrdia que era també un amic de la meva família. La meva mare, que sabia que estàvem empresonats en un camp militar, havia organitzat un dispositiu de socors amb els seus amics propers a l' RDR, sense saber-ho la jerarquia rebel, per alliberar-nos.

Després de l'alliberament, la meva mare havia organitzat també la nostra sortida de la ciutat amb l'ajuda del meu pare, donant-nos els nostres documents administratius i una mica de diners, després ens embarcaren en un taxi rural fins a l'entrada de Yamoussoukro. Els meus pares es feien cura dels meus fills des d'abans de la guerra, i van decidir seguir-se'n ocupant per facilitar-nos la fugida.

El conductor del taxi era un bon coneixedor de la regió, i ens feia evitar les zones de combat i ens portà fins a les portes de la ciutat de Yamoussoukro.

Però a la ciutat estava a punt d'esclatar la guerra, ja que no estava situada massa lluny dels combats de Tiébissou. Buscava una solució per poder arribar fins a Abidjan. La ciutat estava plena de desplaçats de guerra i també del desplaçats de la repressió militar d'Abidjan. Als carrers vaig trobar-me alguns membres de la meva família d'Abidjan que fugien, ja que havien estat víctimes dels atacs a domicili dels gendarmes del president Gbagbo i em van aconsellar d'abandonar el país ràpidament perquè jo estava en el punt de mira dels homes armats. A Abidjan els esquadrons de la mort i els joves patriotes van atacar a les famílies dels membres *Dioula* de l'FPI que vivien a les zones assetjades perquè els acusaven de pertànyer a la rebel·lió i de traïr a l'FPI. Durant aquests atacs, diversos membres de la meva família havien estat assassinats.

Quan vaig saber tot això, vaig decidir fugir del país. Però no hi havia moltes opcions, ja que els combats eren constants i molt violents entre les tropes governamentals, anomenades els lleials i els rebels de l'MPCI. Amb aquells membres de la meva família vaig decidir fugir del país per salvar la nostra vida. Mentre negociava amb els traficants per poder passar la frontera, vaig trobar-me el meu nebot que vagabundejava en els carrers de Yamoussoukro, sense saber el destí dels seus pares. La meva germana i el seu marit l'havien perdut entre la gentada i ell havia seguit als desplaçats fins a aquesta ciutat que no coneixia.

Durant dies no vam trobar cap vehicle clandestí, un matí vaig trobar un senyor que em va proposar guiar-nos a peu fins a Man a canvi de diners. Jo els hi vaig explicar a la meva petita família i vam partir cap a l'oest de Costa d'Ivori.

Vam fer camí amb algunes provisions que havíem pogut comprar. A la sortida oest de la ciutat vam rebre la informació que hi havia molta tensió a la zona oest del

país, a causa no només de l'assassinat del general Robert Gueï a Abidjan sinó també el sentiment de venjança que el poble Yacouba tenia contra l'FPI i el president Laurent Gbagbo.

Ens vàiem obligats a abandonar el país ràpidament per la nostra pròpia seguretat, no hi havia cap altra sortida que la regió oest. Malgrat tots els perills que hi poguessin haver, vam decidir de continuar el nostre camí i provar sort.

Vam caminar alguns dies a través de la selva travessant petits pobles i algunes vegades férem marxa enrere quan el camí era perillós abans d'arribar als voltants de la ciutat de Soubré. Vam acampar a la zona durant alguns dies, ja que el poble *Gouro*, favorable a Gbagbo, amenaçava els *Dioula* de la regió i nosaltres, els desplaçats, no érem benvinguts. Per passar desapercebuts i no ser vistos ens vam quedar fora de la ciutat, necessitàvem un cotxe per poder-nos moure ràpidament, ja que estàvem esgotats pel llarg camí. Vaig negociar un cotxe amb un grup de traficants.

Tornant de la ciutat vingué un taxi rural conduït per un jove, Gouro, que ens assegurà que coneixia bé la regió oest, però que feia falta pagar una quantitat de diners que no teníem. Va ser necessari negociar durant molt de temps abans que ell acceptés embarcar-nos en aquella perillosa travessia.

Després d'alguns quilòmetres de carreteres perilloses, en el cor de la selva, ens vam trobar un grup de persones que fugien, a causa d'una incursió de rebels liberians, d'un poble que nosaltres havíem de travessar. Això ens va obligar a tornar enrere per emprendre una altra ruta clandestina fins a un altre poble, que vam trobar mig buit, tothom havia fugit per por d'un atac rebel. Vam continuar el nostre camí fent moltes voltes i amb la por de trobar els combatents armats.

Arribats a un punt del camí, el conductor ens va dir que no podíem continuar perquè no tenia prou carburant. Però també tenia por de ser pres per les tropes lleials que fugien de la zona o pels rebels enfurismats i assedegats de venjança.

No podent fer res contra la seva decisió, el vam deixar marxar i decidírem seguir el nostre camí amb el nostre guia habitual, però, la nostra sorpresa va ser que aquest també havia decidit deixar-nos per tornar amb el taxista, perquè trobava massa arriscat seguir-nos en aquesta regió. No teníem cap mapa ni cap brúixola, no sabíem on érem ni on anàvem. El traficant ens va proposar el retorn al lloc de sortida i esperar una situació de calma abans de reprendre el camí de l'exili. Sabent tots els perills que hi havia al nostre voltant tornar hagués estat un suïcidi, però continuar el viatge en aquella situació també ho era, calia decidir alguna cosa i vam decidir anar cap a allò desconegut abans de cap a la mort segura. Estava molt inquiet per la nostra seguretat, hi havia moltes bandes autònomes comandades per caps rebels. Sovint eren molt joves, anaven armats, drogats, robaven, violaven a les dones, mataven sense dubtar, segrestaven els nens en els pobles per fer-los nens soldats, com ells mateixos ho havien estat, saquejaven els pobles i a les ciutats, i també es dedicaven al contraban d'or i diamants.

Avançàvem lentament, tots estava molt cansat, desesperat, les dones ploraven i el meu nebot no podia més. A mi m'abordava un sentiment de feblesa quan pensava en la situació en que ens trobàvem, quan pensava en els meus fills, etc. Retrobava el coratge per continuar portant a coll el meu petit nebot. Les nostres provisions s'havien acabat i ens alimentàvem de petites fruites salvatges i de tuberculs abandonats en els camps pels agricultors desplaçats. Després d'una gran distància a través de la selva, sense saber on anàvem, vam

trobar un caçador tradicional que, després d'haver-nos escoltat, s'apiadà de nosaltres, i va decidir guiar-nos fins a la cruïlla N'zélé que ajuntava la ciutat de Man amb la de Danané. No sabíem ni el dia en què estàvem ni el temps en que havíem estat a la selva exposats a la mossegada de les serps o dels animals ferotges, sota la pluja, sense l'abric adequat.

Després d'alguns dies de ruta, vam arribar a la cruïlla N'zélé. Aquesta estava plena de gent que fugien de les hostilitats i del conflicte, la majoria transportava les seves pertinences en petites bosses al cap, sense saber on dirigir-se ni cap a on anar.

Ens trobàvem en un desconcert absolut, però ens sentíem una mica contents d'haver sortit de la selva i esperàvem trobar una nova via per sortir del país.

Jo havia volgut pagar al caçador per la seva ajuda però no ho va acceptar de cap manera. Llavors va marxar desitjant-nos bona sort.

A N'zélé vam saber que estàvem al mes de desembre del 2002 i que la ciutat de Man havia caigut en mans d'un grup de rebels anomenat MJP, i que aquesta carretera havia esdevingut perillosa, així que feia falta trobar una altra carretera una mica més segura perquè la ciutat de Danané estava a punt de caure en les mans de la rebel·lió.

Vam trobar allà un traficant que ens va proposar guiar-nos a tots a canvi d'una suma de diners. Sense dubtar-ho vaig acceptar els seus serveis, doncs no calia perdre temps per sortir de Costa d'Ivori.

Després d'un dia de repòs, vam marxar cap a la ciutat de Danané, que era la única via possible de fer. Sobre la carretera hi havia cossos des de feia dies. Cadàvers en descomposició amuntegats en els marges, alguns havien estat de-

vorats pels animals, altres estaven de boca terrosa. L'olor era realment insuportable, no es podia respirar.

Vam continuar el nostre camí fins a pocs quilòmetres de la ciutat de Danané, amagant-nos dels grups de combatents armats intentàvem informar-nos sobre la situació de la ciutat.

Ens creuàvem amb persones que fugien. La guerra feia estralls entre un altre grup de rebels, anomenat MPIGO, i les tropes lleials. Estàvem cansats, abatuts, febles i desprevinguts davant d'aquella nova situació, però el traficant estava decidit a fer-nos passar i va aconseguir-ho, després d'alguns dies, de fer-nos vorejar la ciutat i les zones de combat abans d'assolir la frontera guineana.

Arribats al lloc de control de la frontera amb la República de Guinea, el meu nebot, la meva esposa i la meva cosina, patien pal·ludisme i els militars d'aquell país ens rebutjaren tractant-nos de rebels. Ens esforçàrem per explicar-los que no érem rebels, però un d'ells em va donar un cop amb la culata de la seva arma empenyent-me cap enrere. No em vaig desanimar i els vaig oferir diners perquè ens deixessin passar. Tenia diners per pagar el nostre passatge. Ho van acceptar i ens feren passar la frontera.

Des del nostre creuament de la frontera, el 12 de gener de 2003, personal de la Creu Roja guineana s'ocuparen de nosaltres. Estàvem molt febles i la majoria de nosaltres malalts. Durant tot aquest període jo anava ferit a causa de les ferides provocades per la tortura que vaig rebre en el camp militar de Bouaké, ja que no havia rebut cap atenció adequada. Vam ser conduïts al lloc de salut de Zô, la primera ciutat fronterera de Guinea. De Zô ens van portar a la casa de joves de Lola, la sotsprefectura de la zona, on hi havia els camps de refugiats ivorians. Hi havia moltes confrontacions entre ells, els refugiats havien vingut de

totes les regions i cadascun defensava la seva opinió sobre els esdeveniments tràgics que estaven passant a Costa d'Ivori.

Hi havia molta violència en aquell lloc, els refugiats s'enfrontaven constantment. Hi havia molts combatents del meu país exiliats en terres guineanes. La ciutat de Lola estava molt a la vora de Costa d'Ivori i, amb totes les tensions que hi regnaven, la meua família i jo patíem molta inseguretat. Per tot això, calia, de nou, canviar de lloc de residència.

Acordant un pacte amb un transportista, vaig marxar cap a Conakry, la capital, en companyia dels meus, perquè vam voler allunyar-nos de la frontera.

A Conakry vam demanar asil i ens el van concedir. Vam trobar-nos amb altres membres de la nostra família, que havíem donat com a desapareguts durant la guerra a Bouaké i que estaven vivint a Conakry com a refugiats.

Els refugiats ivorians estaven molt desorganitzats a Guinea, i no s'entien de cap manera per culpa de la seva divergència política, religiosa, ètnica i social. L'única cosa que tenien en comú era el fet de ser refugiats.

Eren dirigits pel comitè de refugiats de Sierra Leone i Libèria, pobles anglòfons, que no coneixien la realitat de Costa d'Ivori, els quals no podien ajudar-los perquè ells mateixos no havien solucionat els seus propis problemes. Els ivorians estaven escampats pels carrers de Conakry, exposats al vandalisme, a la prostitució, a la criminalitat, així com a tota mena de perills, sense conèixer els seus drets ni els seus deures. Molts d'ells es deien refugiats sense estar inscrits ni reconeguts pel govern guineà ni per l'ACNUR, eren ignorats per ambdues institucions. Els seus fills no estaven escolaritzats, no rebien cap tipus d'assistència i patien molt.

Tot això em feia molt mal i vaig decidir que calia canviar-ho. A Conakry vam trobar una potent comunitat ivoriana partidària de l'oficina de l' FPI, així que amb l'ajuda d'alguna d'ells vam crear el COREIG (el Comitè de Refugiats Ivorians de Guinea).

El COREIG, en el moment de crear-lo, tenia per objectiu el reagrupament de tots els refugiats ivorians, de les diferents pertinences ètniques, religioses, polítiques i socials al si d'una associació de persones de pau, de fraternitat, d'amor, d'alegria i de consideració. El COREIG era apolític. Jo era molt conegut i respectat al conjunt de la comunitat d'ivorians a Guinea. Però sabent que l'ètnia Dioula, de la qual jo sóc originari, era majoritària entre els refugiats vaig decidir no presentar-me com a la president i la vaig confiar a un jove de l'ètnia Guéré, cristià de religió, i jo vaig ocupar la vicepresidència i el lloc d'honor.

Un dia vaig rebre la visita de representants de l' FPI de Conakry que volien que m'adherís al partit i així convencés als refugiats perquè votessin aquest partit en les properes eleccions que es farien a Costa d'Ivori. Vaig refusar automàticament la seva proposta fent-los comprendre que jo era un refugiat i no un polític. En el Comitè mai parlàvem de política i jo no volia infligir més patiment a ningú després de tot el que havíem viscut en el nostre país.

Els no es van desanimar i van continuar proposant-m'ho diverses vegades. Em vaig mantenir en la meua posició de neutralitat. Els feia comprendre que no canviaria el Comitè dels refugiats per un partit polític. No pas perquè l' FPI volgués la meua mort sinó perquè per una vegada els ivorians havien abandonat la política i les baralles per agrupar-se, decidir i actuar conjuntament.

Aquests dirigents de l' FPI se m'apropaven contínuament i jo em preguntava si eren sincers o m'estaven preparant un parany per assassinar-me. Com que no

em van poder convèncer, tot i els seus intents, em van amenaçar, fent-me entendre que Guinea estava implicada en la guerra de Costa d'Ivori gràcies a l'acostament del general Lansana Conté a Gbagbo Laurent i que els seria fàcil atrapar-me en qualsevol moment.

Un dia, el secretari d'assumptes humanitaris de l'Organització Guineana per la Defensa dels Drets Humans (OGDH) va anar fins on fèiem les nostres reunions setmanals per fer-nos saber que la seva organització havia rebut una queixa de les autoritats guineanes i de l'ambaixada de Costa d'Ivori en que es deia que nosaltres érem rebels vinguts de Costa d'Ivori per desestabilitzar el seu país. Però a pesar que el Secretari de l'OGDH els va aclarir quins eren els nostres veritables objectius, la policia va començar a acudir a les nostres reunions. Constantment rebia amenaces de mort de desconeguts. Em vaig queixar a les autoritats guineanes i a l'ACNUR d'aquestes amenaces però no em van donar cap resposta.

Quan les amenaces van anar augmentant, els refugiats ivorians van descobrir l'espionatge que exercia el president del Comitè per l'ambaixada de Costa d'Ivori a Guinea. Vam assabentar-nos que ocupava el lloc de tresorer a l'associació dels ivorians de l'ambaixada i que era el nebot del representant de l' FPI i el director de l'agència Air Ivoire de Conakry. També que era el nebot de l'esposa del segon del mateix partit polític a Guinea. La seva companya, que també era membre del Comitè era la filla de l'ex-director de la policia de Guinea, però que havia viscut a Costa d'Ivori amb la seva esposa i s'havia inscrit com a refugiada per poder-nos espionar. Després d'investigar-ho, ens vam adonar que totes les acusacions eren fundades. Així el col·lectiu de refugiats es va manifestar davant l'oficina de l'ACNUR per reclamar la dimissió del seu cap i em reclamaven per a la presidència del COREIG.

Aquesta pressió va acabar organitzant unes noves eleccions, recolzades per l'ACNUR, i vaig sortir escollit com a President del Comitè. Els espies desemmascarats van continuar amenaçant-nos després de sortir del grup de refugiats ivorians.

Guinea, essent un país pobre, no podia ocupar-se de manera adequada dels refugiats i l'ACNUR, amb recursos limitats, només s'ocupava dels serveis de salut. Molts refugiats eren acusats de robatori per la policia, les dones es prostituïen per resoldre les necessitats de la seva família, els nens no estaven escolaritzats, la inseguretat campava al nostre voltant.

Nosaltres vivíem a Guinea, sota les amenaces de mort i les detencions arbitràries.

A l'octubre de 2005, vaig ser citat, juntament amb altres membres influents del COREIG, en una comissaria de policia per una investigació que ens acusava de dirigir un grup de rebels. Després de les investigacions pertinents vam ser alliberats.

El 20 d'abril de 2006 vaig ser citat, arbitràriament, per Seguretat de la policia judicial de Conakry acusat del mateix. Em van deixar en llibertat gràcies a les gestions que van fer l'ACNUR i el BNCR.

L'11 de setembre de 2006 vaig ser detingut a Conakry per agents de policia de la DST (*Division de Surveillance de Territoire*) amb acusacions de fomentar una rebel·lió en el país.

El gener de 2007 vaig ser agredit per un grup d'individus i vaig ser atès per la Creu Roja amb coneixement del BNCR i de l'ACNUR.

El divendres, 9 de febrer de 2007, vaig ser objecte d'un atac quasi mortal provinent d'un grup de militars que em van ferir greument i vaig ser evacuat par

la Creu Roja, amb el recolzament de l'ACNUR. Els meus agressors van robar-me per fer creure a la gent que era una agressió de vàndals. Els policies que havien estat delegats per fer-me l'interrogatori em van prendre tots els diners.

El 12 de juny de 2007, l'ACNUR rebia una convocatòria dirigida a mi perquè em presentés a un interrogatori de l'Interpol. Sempre hem feien les mateixes acusacions i vaig ser torturat durant una setmana abans de ser alliberat per la intervenció una altra vegada de l'ACNUR.

L'ACNUR va afrontar totes les acusacions que vaig tenir per part de les autoritats de Guinea. Un país que no va respectar mai el meu estatut de refugiat, a pesar d'haver-me'l donat ell mateix. Per tal de protegir-me i per garantir la meva seguretat, l'ACNUR em feia creure que estava buscant un altre país on poder reinstal·lar-me amb la meva família.

El programa de reinstal·lació a un altre país trigava massa. Les amenaces de mort creixien al meu voltant. Els arrestos arbitraris continuaven. Sense saber que fer vaig pensar una vegada més en buscar una veritable terra d'asil.

El 2 de desembre de 2007, vaig fugir de Guinea cap a Sierra Leone. Allà em vaig trobar amb tota una sèrie d'entrebanco i de sofriments en els pocs dies que hi vaig estar. Era pitjor que Guinea, era un país que havia acabat una guerra civil cruel i sagnant i la població, per qüestions polítiques, era al·lèrgica als ivorians. Ja que Costa d'Ivori havia sostingut la rebel·lió que tant de mal havia fet a la població civil. El 5 de desembre vaig tornar a Guinea on havia deixat la meva petita família.

Vaig fugir al Senegal. Allà la policia em va detenir i em va sotmetre a un llarg interrogatori simplement perquè amb un títol de viatge de refugiat. Els senegalesos no volien tampoc els refugiats

ivorians que venien d'un país veí, ja que per ells els seus compatriotes havien sofert per la guerra a Costa d'Ivori. Els policies em tractaren com una persona sense valor, d'aquesta manera jo vaig tornar a experimentar el sofriment i la persecució de Conakry.

De nou a Guinea, en el meu retorn de Senegal, m'amagava perquè no em trobessin. Em vaig trobar amb bones persones que em van ajudar a salvar-me la vida. Em van confeccionar un passaport guineà amb identitat falsa i m'ajudaren a tenir un visat per Cuba i un billet d'avió per facilitar la meva sortida de Guinea i allunyar-me de Costa d'Ivori. L'avió feia vàries escales. La primera a Casablanca, on vaig passar la nit a l'aeroport per complicacions de l'avió.

El 6 de març de 2008 vaig arribar a l'aeroport de Barajas de Madrid, encara en trànsit. Estava esgotat i malalt. No podia continuar el viatge. Vaig decidir demanar asil polític i vaig ser admès a entrar a Espanya, juntament amb tres companys de COREIG.

A Guinea jo vaig treballar durament per atendre les necessitats de la meva família, per evitar que es descarrilessin i es convertissin el vàndals. Ara, lluny d'ells, sempre em pregunto com ho fan per a sortir-se'n en aquell país pobre i sense sortida laboral per als estrangers. Perquè durant tots aquests anys viscuts al seu costat mai no van arribar a trobar feina. He estat inquiet constantment pel meu nebodet que vaig matricular a una escola privada perquè rebés una bona formació, sempre em pregunto com assegurar la seva educació. Sempre em sento culpable d'haver abandonat els meus amics de COREIG a les urpes dels nostres perseguidors. Tenia molta por de tothom i especialment dels homes vestits de militar. Durant molt de temps no vaig gosar sortir a passejar sol per por que la policia m'arrestés o m'agredís.

El desembre de 2008 tres familiars meus i dos membres de COREIG van fugir també de la persecució de Guinea on s'havien refugiat feia anys. El meu germà, la meva cosina i el meu cosí viuen amb mi a Girona des del gener de 2009, un centre de sol·licitants d'asil.

Espero, pendent, la resolució de la meva sol·licitud d'asil per poder reagrupar a la meva família. El meu major somni és oferir una vida segura, tranquil·la i millor a la meva família, perquè puguin gaudir de la felicitat que la vida ens ha privat durant molts anys.

*Traductors/es:
Lluïsa Geronès, Santi Tio*

Vivre entre records i somnis

Eman A. Khamar ⁽¹⁴⁾

El 19 de març del 2003 vaig arribar molt tard, per la nit, a Ginebra, Suïssa, per assistir a la 59a sessió del Comitè de Drets Humans de Nacions Unides (UNHRC). Estava esgotada després de varis dies de viatge i d'esperar als aeroports; mai ha estat fàcil pels iraquians viatjar a l'estranger. Poques hores després començà la invasió estatunidenca d'Iraq. Jo era periodista i traductora, i acompanyava a una delegació de dones d'una ONG (més tard el cos d'una d'elles va aparèixer en una deixalleria i una altra va desaparèixer). Aquella nit no vaig poder dormir, així que me'n vaig anar a la sala de la televisió per veure les notícies. A la sala hi havia una parella jove veient una pel·lícula i vaig esperar uns 40 minuts a que acabessin. Llavors vaig veure els primers míssils estatunidencs bombardejant Bagdad. Em vaig adonar que després de cada explosió hi havia milions de partícules centellants, una visió macabra. Vaig començar a plorar i vaig córrer a l'habitació. Més tard, en un dels seminaris al marge de la sessió del UNHRC, un expert afirmà que aquestes partícules centellants eren ni més ni menys que urani empobrit que s'havia utilitzat com a munició.

Moltes hores després vam estar discutint si tornar a Bagdad immediatament o quedar-nos per assistir a la sessió i parlar de la catàstrofe humanitària que havia estat assolant Iraq durant els 13 anys anteriors, de sancions totals imposades abans i després de la invasió anglo-estatunidenca de 1991. Decidirem quedar-nos uns dies. La delegació oficial iraquiana demanà a l'UNHRC una sessió

especial per condemnar la invasió. Encara puc sentir nítidament el fort "NO" que va dir la delegació estatunidenca, rient-se sarcàsticament de la petició iraquiana que finalment va declinar pel Comitè.

En el viatge de tonada de Damasco a Bagdad (durant les sancions no hi havia vols directes a Bagdad, s'havia de volar des de qualsevol part del món a Amman o Damasco i seguir a Bagdad amb cotxe) les fronteres estaven tancades degut a la invasió, així que vam passar clandestinament pel desert, la qual cosa era molt perillosa; de totes maneres, en aquells dies no hi havia cotxes que fossin d'Iraq. Finalment trobarem un vell autobús ple de joves entusiastes que volien anar a Iraq a lluitar contra la invasió. Durant el viatge, a través de ciutats i pobles siris, moltes persones els saludaven i els donaven menjar i aigua, al temps que resaven per la seva seguretat. A la frontera vam haver de deixar l'autobús i agafar un cotxe petit que ens va portar a Bagdad. Ens dispararen moltes vegades pel camí, vaig veure uns uniformes militars abandonats en una de les valls, però miraculosament vam arribar a Bagdad el 4 d'abril del 2003 pel matí. Estàvem commocionats. A Bagdad no quedava res més que el fum negre, els edificis destruïts i les mirades perdudes de les cares angoixades.

Aquella nit vaig anar a la meua oficina del diari i vaig veure al redactor en cap que parlava nerviós amb un dels tècnics del passadís. No sabia de quin problema es tractava però recordo que esta-

(14) Periodista iraquiana, defensora de drets humans. Ha estat premiada amb varis Premis de Periodisme i Drets Humans, entre ells, el premi Julio Anguita de Periodisme, al 2007

ven buscant un lloc segur per imprimir el següent número. L'editor en cap em va mirar i em va preguntar: "Com has arribat? no estan tancades les fronteres?". "Pel desert", vaig respondre ràpidament i em vaig oferir per trobar un lloc on imprimir el diari.

Les nits següents vaig dormir en una habitació subterrània d'un amic que era fotògraf, era intel·ligent i amb talent, un col·lega del meu marit a l'acadèmia de Belles Arts de la Universitat de Bagdad. En realitat casa seva era també un estudi. Recordo que vam mantenir llargues discussions per les nits. Des del principi em adonar que si Iraq era ocupat, seria destruït de forma irreversible, al menys en un futur immediat. El nostre amic era optimista. Pensava que això era una oportunitat de canvi. Anys més tard m'en vaig adonar que pertanyia a cert grup sectari.

La tarda del 8 d'abril vaig sentir que estaven enderrocant l'estàtua de Saddam Hussein. Com que vivíem prop de la plaça al-Ferdos, on estava l'estàtua, el meu amic el fotògraf, el meu marit, que és director de cinema, i jo ens vam donar pressa per anar fins allà amb les nostres càmeres. Hi havia pocs veïns, molts nens i una dotzena d'homes que portaven pancartes amb alguna consigna comunista. Arran els meus problemes de cor no em vaig poder quedar molt de temps, vaig haver de seure al terra per recuperar l'alè i tornar a casa ràpidament. Durant molts dies després de la invasió no vaig poder sortir a la terrassa de la meva habitació (jo vivia en el setè pis d'un edifici del carrer Saddon); em resultava insuportable veure els tancs estatunidencs en els principals carrers de Bagdad. Sempre recordo un vers d'un poema escrit per un amic que es dirigeix a un soldat nord-americà: "Treu-te les botes quan caminis sobre la meva terra, és sagrada".

Amb tot, el tercer dia vaig sortir per primera vegada. Un soldat nord-americà em va detenir estenent-me ambdós braços per impedir-me el pas. "Vull anar a la plaça", li vaig dir en anglès; ell es va alegrar de sentir a algú parlant el seu idioma. "No és segur, torni enrere", em va contestar. Per algun estúpid motiu jo tenia ganes de discutir amb ell: "Per què? Això és casa meva, visc aquí, no veig per què no puc caminar pel meu carrer a la meva pròpia ciutat". "és per la seva seguretat", va insistir. Jo sabia que obeïa ordres.

Aquell va ser el principi. Els estatunidencs van dir que només venien a "alliberar" Iraq i després deixaven el país. Ara estem en el setè any d'ocupació. Iraq continua ocupat, està completament devastat i han acabat amb el seu futur. Amb els seus edificis destruïts i ennegrits, amb els seus carrers bloquejats i bruts, i el seu tenebrós paisatge destrossat, Bagdad sembla completament diferent al meu bellíssim Bagdad. He perdut a molts amics i familiars, alguns han desaparegut. He perdut el meu treball, la meva casa i tot el que posseïa. Com tots els iraquians, sento que jo també sóc una persona diferent.

Ara visc entre records i somnis a milers de kilòmetres de distància; records de la meva vida al meu país i somnio amb retornar. Tot i que se molt bé que l'Iraq en el que vivia i al que vaig estimar tota la meva vida ja no existeix, únicament existeix en els meus records. No és només perquè un no es pugui banyar dues vegades en el mateix riu; més bé és perquè quan s'ha passat pel que hem passat a Iraq durant els últims 30 anys, quan s'ha vist tanta injustícia i l'absoluta pèrdua dels valors eternals del bé, de la justícia i de la bellesa, es comença a creure que l'únic que preval és el poder, que les civilitzacions humanes construïdes al llarg de milers d'anys poden ser arrasades per la tirania absoluta. De vegades tracto de convencem: sobre què

és, al cap i a la fi, la pàtria? som ciutadans del món i hem de lluitar contra la injustícia en qualsevol part del món, no només en el nostre propi país. Però quan llegeixo un informe sobre els nens presos a l'Iraq o sobre les vídues humiliades en els camps de refugiats, això m'impeideix dormir durant moltes nits.

Amb tot, em considero una de les poques iraquianes afortunades que han aconseguit sobreviure i protegir a la seva família, quasi de miracle, gràcies a l'ajuda dels meus amics espanyols i catalans. Tanmateix, per a qualsevol iraquiana sentir-se afortunat significa sentir-se culpable. És un sentiment constant de vergonya per haver deixat enrere a persones que estimo, que viuen i sofreixen totes les dificultats sense cap ajuda, tot i saber que en la meva situació actual no podria fer molt per ajudar-les. A vegades, quan veig a famílies catalanes vivint en pau, anant als parcs, als cafès, a la platja... penso en els anys difícils pels que van passar durant la seva guerra, però al final van reconstruir els seus països i ara viuen en pau tractant d'evitar la guerra. També Iraq viurà un dia en pau.

Quinze dies després vaig tornar a sortir de casa per anar a la Ciutat Mèdica de Bagdad a fer-me els controls de cor, ja que m'havien operat uns mesos abans. A part dels vehicles militars estatunidencs no hi havia cap altre mitjà de transport, així que vaig anar a peu. La gent estava començant a despertar-se del shock de la invasió. Els carrers estaven plens de mostres de l'agressió: edificis cremats, carrers coberts de casquets de bala, parets foradades, les aigües del riu Tigris brutes, un cavall mort, mobles trencats i cremats flotant en les seves aigües. El pont de al-Jumhuriya (la República), que era un símbol d'orgull per als iraquians perquè es va reconstruir en un temps rècord, durant l'època de les sancions després que fos completament destruït pels bombarde-

jos de 1991, estava cobert de cotxes cremats, vidres trencats i bales, tenia les faroles retorçades i plenes de forats de bala.

En la part occidental de Bagdad, Al-Karrij, estava el Ministeri de Informació, la Institució de Cinema i de Teatre, una mesquita i un dels majors supermercats estatals, que va acomplir un paper fonamental en garantir la subsistència durant les sancions ja que subministrava productes a un preu simbòlic. Tots aquests edificis van ser bombardejats i cremats. Papers i documents oficials sortien volant de les finestres trencades del ministeri; un descomunal míssil havia rosegat la part sud de la Institució del Cinema i deixava al descobert les seves entranyes, de barres d'acer, blocs de ciment i valuosos equipaments destruïts. El vent es va emportar els arxius del cinema iraquiana, que tenia un valor incalculable. El supermercat va ser arrasat fins els seus ciments i la cúpula de la mesquita estava deformada. En un carrer a la dreta estaven l'edifici de la televisió, el Cafè dels Artistes i una plaça petita. Uns segons després que travesséssim la placeta, unes fortíssimes explosions la van escombrar. Vam córrer com tothom i ens vam refugiar al Cafè. Poc després ens van explicar que els estatunidencs estaven explotant un magatzem de municions sense tenir en compte que ho feien prop de molts civils.

La Ciutat Mèdica era una de les majors instal·lacions sanitàries d'Orient Mitjà, que contava amb totes les especialitats. En la part nord hi havia un edifici precios per a congressos mèdics. Els soldats de l'ocupació l'utilitzaven com una de les seves casernes generals. Però el que em va omplir més d'ira és que havien col·locat desenes dels cotxes nous del ministeri de Sanitat per fer una muralla al voltant de l'edifici, per la seva major seguretat; per suposat, els cotxes van resultar greument danyats. Durant les sancions no es permetia a Iraq im-

portar res, tampoc cotxes. Però al cap de molts anys tots els equipaments estaven gastats i moltes organitzacions de drets humans començaren a parlar d'una catàstrofe humanitària a Iraq, així que l'ONU el va autoritzar a comprar, amb els ingressos del petroli, alguns articles urgents de primera necessitat. Aquests cotxes nous formaven part d'aquest acord, però van ser destruïts per construir la muralla de protecció de les tropes d'EEUU abans que els iraquians poguessin utilitzar-los.

A la recepció de l'hospital només hi havia caos. No hi havia suficients llits i els ferits estaven pel terra que estava cobert de sang. Vaig preguntar pel controls de la meva operació a un home que estava de peu rere la finestra d'informació. Se'm va quedar mirant sense creure el que estava sentint i em va preguntar enfadat: "Quins controls? No veu vostè el caos que hi ha i que tot està destruït? Vagis-en i torni d'aquí dos mesos". Vaig insistir en veure el meu cardiòleg. L'home replicà: "Si pot vagi fins al 16é pis. No hi ha electricitat i, per tant, tampoc ascensor; de totes maneres no hi trobarà a ningú allà". He de dir que a meu cardiòleg era el doctor Talib Kheiralla, director d'un hospital d'operacions especials. Més tard va ser acomiadat per les autoritats de l'ocupació. Tot i així, el personal i els metges de l'hospital el van reelegir dues vegades, es manifestaren per demanar que es quedés com a director, però el van acomiadar de nou. Llavors decidí marxar d'Iraq. Va ser la decisió més encertada perquè sinó l'haguessin segrestat i assassinat com als altres 5.500 metges, científics i acadèmics que han estat assassinats a Iraq durant els més de sis anys d'ocupació.

Jo vivia en el centre de Bagdad. Enfront del Palau de la República (l'anomenada Zona Verda en la que ara es troben les casernes generals de l'ocupació i de les autoritats iraquianes) a l'altre costat del Tigris. Vaig veure a alguns

soldats iraquians llançar-se al riu i als tancs de la invasió entrar al Palau. Vaig veure el fraudulent espectacle de com enderrocaven l'estàtua de Saddam Hussein. Vaig veure, els primers dies, als iraquians manifestant-se pels carrers condemnant l'ocupació, demanant que marxessin, declarant la seva solidaritat amb cadascun de la resta de iraquians, independentment de la seva identitat ètnica, religiosa o sectària. Vaig veure moltes coses que els mitjans de comunicació no van informar. Vaig veure centenars de reunions i de conferències celebrades pels ocupants i els seus agents en els hotels de Meridian i Sherton.

Aquestes reunions s'organitzaven per establir el discurs polític que justificés l'ocupació i crees el recolzament de l'opinió pública, especialment entre les organitzacions de dones, de drets humans i les pacifistes. De fet, jo vaig assistir a una d'elles per curiositat. Recordo a quatre dones elegants, vestides a la última moda, totes elles amb joies fent joc i amb talons, parlant de la necessitat de forçar a les dones a fer un treball polític. Els hi vaig preguntar: "No creuen que seria necessari educar a les dones, especialment en la independència econòmica, de manera que puguin pensar de manera independent en el seu paper polític?" No vaig aconseguir una resposta convincent.

En realitat estava furiosa. Els hi diré per què. Uns dies abans estava asseguda a la meua terrassa tractant de passar el temps millorant el meu francès que, per cert, mai va millorar. Em vaig adonar que hi havia una petita manifestació de dones a la plaça al-Ferdos. Vaig baixar ràpidament per saber sobre que es tractava. Hi havia pancartes i cants sobre com les dones són la força d'avantguarda de la societat, la qual cosa era fantàstica. M'en vaig adonar que les dirigents de la manifestació que estaven a l'escenari fent un discurs eren actrius de teatre molt conegudes, a les que jo admirava,

una jove dentista molt guapa, una dona gran que va resultar ser la seva mare i una periodista. Hi havia moltes altres dones, però les que cantaven i ballaven sota de l'escenari semblaven molt pobres. Ho sabia per la seva roba. Em vaig acostar a una que era molt entusiasta i li vaig preguntar per què estava allà. Em va contestar: "Em van dir que anaven a repartir ajuda per les vídues". Va resultar ser la vídua d'un soldat amb dos fills als que alimentar.

Ara estem en el setè any d'ocupació; Iraq ha passat per una destrucció total, començant per les seves institucions polítiques, econòmiques, militars, judicials i d'infraestructures, i acabant pels seus sistemes socials, culturals i morals, i això mitjançant una completa agressió militar i d'intel·ligència davant els ulls del món sencer que fins el moment no ha pogut fer res per detenir aquesta agressió, a pesar del rebuig i la condemna declarats internacionalment.

És ben sabut que aquesta invasió es va construir sobre les mentides entorn les armes de destrucció massiva que se suposava hi havia a Iraq, les mentides sobre el terrorisme, la democràcia i els drets humans que més tard es van convertir en un escàndol de la política exterior estatunidenca. Però les mentides continuen encara avui. Per exemple, la major mentida que els mitjans de comunicació estan transmeten és que a Iraq hi ha actualment un govern democràtic lliberal, i que el que dificulta la reconstrucció d'Iraq són els grups sectaris terroristes, els *Baathistas* que desitgen que torni el règim anterior o aquells que venen de fora d'Iraq. Però nosaltres, els iraquians, sabem molt bé que passa. Per començar, un país ocupat no pot ser sobirà ni democràtic, i pràcticament això és el que hem experimentat durant aquests set anys. Allò que tenim és, ni més ni menys, un caos total, corrupció estatal i una violació de drets humans sense precedents.

He viscut tota la meua vida a Bagdad fins a la segona meitat del 2006. Vaig haver de buscar refugi a l'estranger després de rebre moltes amenaces contra la meua vida i la meua família. Vaig observar molt de prop el que estava passant, com a iraquiana i com a directora de l'Observatori de l'Ocupació, i com activista de drets humans, a part del meu treball d'ajuda humanitària en les zones bombardejades. Vaig veure com els soldats i les autoritats de l'ocupació tractaven al meu poble com a éssers inferiors als éssers humans, de fet pitjor que a animals. Vaig veure com el mascaraven a sang freda, ja fos disparant aleatòriament en zones densament poblades per civils, a les carreteres, en molts punts de control i com mataven a famílies i a nens, o els bombardejaven. Al 2005 tres dones conduïem pacíficament per la carretera d'*Haditha*, a Bagdad, quan un soldat estatunidenc que estava en un turó al costat de la carretera va començar a disparar contra nosaltres; vaig poder veure les bales caient-se al costat del nostre cotxe. Quan vam aconseguir allunyar-nos el vaig mirar i vaig veure que estava rient.

Vaig ser testimoni de com els caça-bombarders i l'artilleria estatunidenca bombardejava ciutats, carrers, zones residencials, mercats, hospitals... i mataven a milers de persones amb el pretext que el seu objectiu eren els terroristes, el que de ser cert seria criminal perquè no es pot bombardejar una ciutat des de gran alçada per atacar a uns individus que se suposa s'amaguen entre els civils i, en tot cas, des de 1904 bombardejar ciutats és il·legal segons el dret internacional. Vaig veure cases que van ser bombardejades amb la família dintre, les quals van ser enterrada entre les runes. De fet, vaig veure com es posaven mines dintre de les cases i les feien explotar, com els francotiradors estatunidenc disparaven contra civils: dones, nens, vells... He documentat audiovisualment alguns d'aquests crims.

Al menys quatre vegades vaig ser una possible víctima d'aquests tipus d'actes, però vaig sobreviure de miracle, el mateix que molts iraquians que han sobreviscut fins ara. Després de cada bombardeig, centenars de famílies busquen refugi en el poble més proper, en el desert, en les escoles abandonades, en les construccions inacabades, en mesquites... En qualsevol lloc que sigui segur, tot i que hi manquin les comoditats més essencials com, per exemple, un bany.

El món exterior no sap quants iraquians han mort en els últims set anys. Aquest desconeixement és en si mateix un crim. Es calcula que podrien ser entre 1.2500.000 i 1.500.000. Hi ha almenys un milió de vídues i cinc milions d'orfes. Les autoritats de l'ocupació i les iraquianes van impedir que els hospitals i els metges fessin declaracions davant els periodistes i les organitzacions sobre el nombre de víctimes o donessin qualsevol informació al respecte. És més, no es va permetre als mitjans de comunicació independents anar prop de les zones en les que hi havia operacions militars, ni tan sols molt després que aquestes s'acabessin. Per exemple, en el segon atac de Faluya, a l'octubre del 2004, es va impedir durant mesos després de l'atac que entressin periodistes i inclòs personal mèdic i d'ajuda humanitària. Al 2005 estàvem gravant un hospital a Al-Qaim, que havia estat bombardejat fins arrasar-lo, quan els soldats estatunidencs van començar a disparar-nos. Ens vam haver d'amagar rere d'un mur durant una hora fins que ens semblà segur sortir.

En la nostra cultura la mort forma part de la vida. Tot i així, la dignitat i l'honor són més importants. Hi ha molts acudits sobre la gran importància que li donem a defensar la dignitat i l'honor, no només en el pla personal. Quan se'ls pregunta per què lluiten contra l'ocupació, molts iraquians contesten simplement: "perquè és una ocupació, no?" Veient com

van torturar als detinguts, que aquests prefereixen la mort a la humiliació, crec que els ocupants van estudiar psicologia iraquiana. Mai oblidaré a un home jove al qui es va danyar tan durament que va decidir suïcidar-se. Però al estar incomunicat, només tenia les parets de la seva cel·la per acabar amb la seva vida, així que es va estar colpejant el cap contra la paret fins que va morir. També recordo sempre a un soldat estatunidenc que va violar a una presonera de quinze anys, aquesta es va penjar. Quan se li preguntà per què creia que la nena s'havia suïcidat, va contestar: "No ho ser, crec que no era feliç".

Comportaria masses pàgines entrar al detall sobre la tortura dels presoners en les presons estatunidenques i iraquianes. Només mencionaré que centenars de milers de civils van ser detinguts, empresonats, torturats, assassinats, desapareguts a les presons sense processos judicials. Pot ser que es pensi que *Abu Graib* va ser la única presó que va ser testimoni d'aquests tràgics crims contra la humanitat, però, de fet, és possible que *Abu Graib* fos "més suau" que desenes d'altres presons com *Camp Bucca*, *Badushe*, *Al.Bagdadi*, *Al-Nisure* i *Fort Suse*, per mencionar només les més grans i conegudes. Quants presoners hi ha en elles? Ningú ho sap; pot ser mig milió... homes i dones, nens i discapacitats. Cada un d'ells deixa una família enrere. Vaig visitar a alguns presoners, especialment a dones, i vaig acompanyar a famílies a les visites dels seus éssers estimats. Vaig experimentar la humiliació, les penúries, el desgast econòmic i el xantatge, el perill de ser assassinada o detinguda a les carreteres quan les controlaven les milícies sectàries, la frustració d'estar esperant durant mesos aconseguir el permís per fer la visita sense aconseguir-ho al final.

Amb cada línia que escric ara passen davant els meus ulls desenes de cares i de noms, i em mata no poder almenys nom-

brar-los. L'actual "procés polític democràtic" del que es vanagloria l'administració de Washington no és més que un grapat de col·laboracionistes als que posa en primer pla per enganyar al món sobre que a Iraq hi ha un govern sobirà i als que només usen per donar legitimitat a les polítiques de l'ocupant i per utilitzar a aquest "govern" disfuncional com a excusa per mantenir les tropes d'Iraq. Vaig ser testimoni del naixement del govern de transició a l'Iraq, al 2004. Govern format per les mateixes persones nombrades per Washington en el Consell de Governació de transició sobre bases sectàries i ètniques. Van ser els mateixos que van arribar al govern de transició en les eleccions del 2005 i de nou els mateixos que van guanyar les eleccions del 2006. Quina coincidència que guanyessin una i una altra vegada. Però no és una coincidència, sinó un procés polític ben organitzat. Global Peace Index va qualificar al govern iraquí amb un zero en funcionament, els últims tres anys. Iraq ocupa el lloc 144 dels pitjors països del món en aquest aspecte (i en tots)⁽¹⁵⁾.

L'ocupació d'Iraq és un excel·lent exemple de com crear una guerra civil. Els ocupants no van permetre a ningú (a part dels seus agents) estar en el poder d'Iraq, i la Intel·ligència iraniana ho va garantir. Pot semblar paradoxal que els agents que van nombrar l'ocupació siguin els mateixos que prefereix a Iran, però així és. Estats Units i Iran són dues superpotències contrincants, la primera global i agressiva, la segona regional i creixent. Per desgràcia, el buit polític iraquí es va convertir en l'objecte del seu enfrontament. Tot i així, ambdós tenen el mateix interès per Iraq: acabar d'una vegada per totes amb el paper estratègic d'aquest país en la regió. Però cadascun vol fer

el que millor vagi pel seu propi interès i ambdós tracten de minimitzar el paper de l'altre.

Però quan l'administració Bush se'n va adonar que la lleialtat del govern iraquí s'inclinava cada vegada més cap a Iran va tractar de canviar l'equilibri de poders animant als grups sectaris sunnites a participar en el procés polític, també va armar i va finançar als grups sunnites (anomenats Consells Desper-tar) per, per una banda, lluitar contra la resistència i per una altra, crear un altre poder que pugés pressionar al govern quan fos necessari. Iran, per la seva banda, va armar i finançar als Sadristes, una altra milícia sectària xiïtes (a part del seu recolzament als principals partits xiïtes: Al-Dawa i el Consell Suprem de la Revolució Islàmica i les seves milícies). El moviment Sadr tenia consignat la lluita contra l'ocupació. El grup d'investigació *International Crisis Group*, descrivia el Moviment Sadr de la següent manera:

Els Sadristes van anar apareixent cada vegada més en el 2006 i principis del 2007. Controlaven nous territoris, particularment a Bagdad i als voltants, van atreure a nous reclutes, van acumular vastos recursos i es van infiltrar en la policia. Però mentre la major part del país es sumia en la guerra civil, els iraquians van ser testimonis del costat més brutal i assassí dels Sadristes. Cada vegada més violenta i indisciplinada milícia, l'exèrcit Mahdi, es van veure envoltats en els terribles crims sectaris i van recórrer al saqueig i al robatori. Milicians que afirmaven ser membres de l'exèrcit Mahdi van executar a un nombre incalculable de sunnites, suposadament en resposta als despietats atacs d'al-Qaeda, però amb molta més freqüència simplement perquè eren sunnites⁽¹⁶⁾.

(15) <http://www.visionofhumanity.org/gpi/results/iraq/2009/>

(16) <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=5286>

Des del principi, les autoritats d'ocupació treballaren per dividir a la població en grups sectaris i ètnics. En realitat, inclús abans de la invasió una de les propagandes de guerra havia estat fer justícia als xiïtes i als kurds als que suposadament havia perseguit l'anterior govern. Durant els noranta l'administració de Washington va treballar amb afany la divisió ètnica després de separar el Kurdistan de la resta del país i utilitzar-lo per refugiar i reclutar a agents. Després de l'ocupació es va concentrar en la discriminació sectària, a més de la ètnica, recolzant als grups polítics sectaris i armant les seves milícies, creant una falsa competició política entre ells i per treure el major partit possible a la pròpia ocupació, per la qual cosa van atacar durament a la resistència.

La decisió més perillosa i fatal que va provocar el pitjor dels odís i de la violència entre els iraquians la va prendre el governador estatunidenc d'Iraq Paul Bremen. Va oferir les forces oficials de seguretat (policia, exèrcit, Intel·ligència, guardes de seguretat) a aquestes fanàtiques milícies sectàries. Va ser una decisió que els proporcionar, a elles i als partits polítics als que pertanyien, una cobertura de legitimitat a més a més de la capacitat material, logística, militar i d'intel·ligència per atacar a altres grups sectaris i a la resistència. La mateixa estratègia es va implementar al nord d'Iraq amb les milícies kurdes, els pashmerga. Per altra banda, aquestes forces de seguretat es van utilitzar per participar simbòlicament en les grans operacions militars contra les ciutats iraquianes que estaven emprenent les tropes ocupants. A la televisió es va mostrar a aquestes milícies sectàries i ètniques, vestides d'uniforme, ballant sobre els cossos dels seus germans iraquians a Fakuya, per exemple. Per suposat, no tenien un paper militar però el missatge polític viciós era clar i eficaç alhora d'afegir llenya al foc a la discriminació.

Però va ser al 2005, a l'arribar al poder el govern de transició de al-Jafari, quan començaren els pitjors crims de discriminació sectària. Un alt càrrec de la milícia de pèssima reputació va ser nomenat ministre de l'Interior; les presons iraquianes es van col·lapsar amb milers de presos detinguts segons el seu document de identitat. De les presons van sortir històries horribles. En els barris sunnites de Bagdad hi havia batudes per part de desenes d'homes joves uniformats, armats amb modern armament, que utilitzaven vehicles del ministeri de l'Interior i que mostraven els seus documents oficials d'identitat per detenir a persones a casa seva, davant les seves famílies, les seves mares i els seus crits suplicants. Els homes armats no dubtaven en mostrar la seva fanàtica identitat sectària. Quan les famílies anaven a les comissaries o al ministeri de l'Interior per preguntar pels seus fills, allà negaven saber res de les batudes nocturnes o de les detencions, a pesar que generalment es feien durant els tocs de queda.

Freqüentment els cossos de les persones detingudes es trobaven pocs dies després en llocs aïllats, en deixalleries de Bagdad. Els cossos mutilats solien tenir les petjades d'horribles tortures, cremades i membres trencats. Les seves marques característiques eren ulls arrancats, ossos destrossats, cremades amb plàstic fos, el cap i els membres plens de cremades produïdes per descàrregues elèctriques o caps i genitals tallats. En les presons es propagaren les malalties de la pell a causa de la falta de detergents, de la calor i de la massificació. Un pres va parlar de la seva pell destrossada, un altre va dir que respirava a través de les esquerdes de la paret a causa de la saturació (presó de al-Niuser 2005). Un pres de Mosul aconseguí passar una carta a la seva família en la que deia que l'havien traslladat a una altre presó en una zona desconeguda, però que allà estava millor perquè al-

menys podia estirar les cames per dormir. En el mal reputat setè pis del Ministeri de l'Interior va ser on es van viure les tortures i violacions més salvatges... En ell, les víctimes eren conegudes per la seva oposició a la resistència. En aquell moment l'exili fora d'Iraq havia augmentat considerablement per la falta de seguretat, però va ser al 2006 quan va començar el desplaçament col·lectiu forçat i la neteja de grups socials. De fet, només a Bagdad s'organitzaren tres importants operacions militars conjuntes, al 2005, 2006 i 2007, que tenien com objectiu oficial la seguretat però en realitat tenien com objectiu determinats grups socials. Atacaven determinades zones on es concentren determinats grups i en canvi ignoraven altres zones freqüentades per milícies sectàries i esquadrons de la mort. A més a més, alguns d'aquests grups eren tan coneguts que la gent parlava d'ells obertament com de cèl·lules terroristes, dels noms dels seus dirigents i dels anomenats tribunals religiosos. Inclòs pujaven aquesta informació a internet en cartes obertes dirigides al govern. El problema era que les milícies fanàtiques criminals estaven en el govern. Quan al-Maliki va guanyar les eleccions del 2006, no va aconseguir entrar al govern fins a 5 mesos després i gràcies a un pacte amb els Sadristes. Així que quan *Sadr City* va ser atacada al 2007, al-Maliki ho va impedir.

Escàndols com aquests han estat continuats a Iraq. Al Sud, en canvi, els membres dels partits xiïtes o faccions del mateix partit s'assassinaven entre ells. Això va passar a Basora, Amara, Nasriya i Diwaniya. Cadascun d'ells va començar a moure's violentament per controlar les grans ciutats. Van ser assassinats cents d'alts càrrecs, polítics, acadèmics, metges i altres professionals, homes i dones. Milions de famílies van marxar a altres zones d'Iraq o a l'estranger, especialment als països veïns.

Hi ha proves clares que l'Ocupació no ha aconseguit controlar l'Iraq. Aquest fracàs es deu sobretot als miracles aconseguits per la resistència iraquiana que ha pogut derrotar al més fort poder militar, econòmic i de intel·ligència del món modern. A pesar del ferotge enemic i de l'adversa propaganda mediàtica, amb molt poques armes i amb una enorme simplicitat, la resistència ha pogut imposar la seva voluntat i el seu dret a existir en el món, un dret que suposadament garanteix el dret internacional.

Al llarg dels últims sis anys les condicions a Iraq s'han anat deteriorant de manera alarmant. Les infraestructures han estat totalment devastades, els serveis bàsics com l'aigua i l'electricitat escassegen en un país en que la temperatura pot arribar als 50 graus. Els iraquians, que viuen en el país més ric i amb majors reserves de petroli del món, compren la benzina al mercat negre. Les carreteres i els ponts estan destruïts, els que queden estan bloquejats per alts murs de ciment, el que converteix al país en una presó. Els iraquians fan broma sobre la situació de seguretat dient que el país és més segur perquè esta despoblat, hi ha milions de refugiats, i els terroristes tenen menys objectius.

El sistema econòmic ha estat completament desmantellat. La llei de noves Inversions del 2003 ha venut pràcticament el país a companyies internacionals. El petroli, que havia estat nacionalitzat a principi dels setanta, s'ha venut més econòmic que la pols a empreses internacionals gegants del petroli (fonamentalment estatunidenques i britàniques) i s'ha deixat que un consell d'iraquians i representants d'aquestes multinacionals elaborin la política petrolera iraquiana. Avui, l'atur a Iraq és d'un 60%, alhora, Iraq és el pitjor país del món pel que fa a la corrupció⁽¹⁷⁾.

(17) <http://report.globalintegrity.org/Iraq/2008>

Des del punt de vista legal, tot a canviat. S'ha imposat al poble dues-centes noves lleis per protegir els interessos dels ocupants, evidentment s'han abolit les lleis nacionals que contradeien les noves lleis. Han desaparegut totes les lleis per les que els iraquians han lluitat tota la seva vida, incloses la revolucionària Llei de la Reforma Agrícola, la llei nº 80 de Nacionalització del Petrol de 1960, que va nacionalitzar els camps en que encara no s'havia invertit. També s'han suprimit moltes fites aconseguïdes per les dones, etc. Ara la Llei 39 sobre Inversions dóna prioritat als Inversors privats i estrangers.

Els serveis sanitaris iraquians eren un dels millors del món. En els anys vuitanta l'Organització Mundial de la Salut va concedir a Iraq un Premi per tenir el millor control mundial de les malalties contagioses.

Els serveis sanitaris iraquians eren totalment gratuïts. Ara, a més a més de la sanguinària campanya d'assassinats de metges de diferents especialitats i de l'exili de molts altres, molts hospitals han estat bombardejats. La situació és caòtica, i molts d'ells estan controlats per les milícies. Les clíniques privades estan saturades. L'estiu passat es va propagar el còlera (eradicat a l'Iraq), especialment entre nens i dones embarassades⁽¹⁸⁾, donada la contaminació de l'aigua potable, al desbordament de les aigües residuals i als mals serveis sanitaris.

Des del punt de vista cultural l'Iraq era un dels millors països de la zona. Durant la invasió de museus, biblioteques, teatres, editorials i universitats van ser destruïts i saquejats, especialment el Museu Nacional que conservava els més antics tresors arqueològics de la humanitat. Es van destruir els jaciments històrics quant les tropes de l'ocupació els utilitzava per construir-se les seves

instal·lacions, com per exemple a Babilònia. Manuscrits molt valuosos i llibres antics van ser destruïts. Van ser saquejades institucions internacionals com el Centre Cultural Francès, on jo estudiava francès. Vaig anar allà uns dies després de la invasió i les finestres estaven trencades i la biblioteca, les aules i els rebedors estaven derruïts. Les milícies confiscaren el Centre Cultural de la Dona, on solia celebrar actes culturals; altres edificis històrics i sales d'exposicions modernes van ser atacats i obres d'art dels millors artistes iraquians van ser destrossades.

En els anys vuitanta Iraq rebé el primer premi de la UNESCO d'eradicació de l'analfabetisme; ara l'UNESCO deixa de reconèixer els seus títols universitaris. El sistema educatiu està col·lapsat; s'ha nomenat persones ignorants per gestionar-lo després que els seus millors professionals fossin assassinats, detinguts, desapareguts o convertits en refugiats, el doctor Muhammad Al-Rawi, president de la Universitat de Bagdad, va ser un dels primers professionals assassinats. Les escoles han estat destruïdes o ocupades pels desplaçats o han quedat buides per la falta de seguretat, falta de finançament, per falta d'alumnes perquè aquests no poden assistir perquè han d'anar a treballar per poder sobreviure. L'Agència Estatunidenca d'Ajuda Internacional es qui supervisa els continguts curriculars educatius. Les universitats estan controlades per les milícies que amenacen a qualsevol professor o estudiant que no acati les seves normes. La meua filla, per exemple, ha rebut moltes amenaces a la seva taula perquè es nega a posar-se l'hijab, el vel. Moltes vegades es va salvar de morir, per pur atzar, quan explotaven les bombes camí de classe, quan els estudiants disparaven contra altres estudiants o contra els professors en el campus. El meu marit, que també és professor universitari, va

(18) Segons dades de l'UNICEF4, al 2007 la mortalitat infantil s'havia duplicat fins arribar a un 125%

ser atacat per quatre homes armats fins a les dents quan anava a treballar. Històries com aquestes són innumerables. L'ocupació militar ha estat enderrocada però en absolut ha acabat. Se suposa que les tropes estatunidenques estan ara confinades en les seves bases militars fora de les ciutats (moltes bases estan dintre de les ciutats) i se suposa que marxaran totalment el 31 de desembre del 2011. El passat mes d'abril el President estatunidenc Barak Obama va parlar sobre els "assoliments extraordinaris" de les tropes estatunidenques a Iraq⁽¹⁹⁾ i va afirmar que Iraq és ara millor que en el passat, però segons dades oficials iraquianes:

A Iraq hi ha un milió de vídues; quatre milions de nens són orfes; hi ha un milió dues-centes cinquanta mil víctimes; 800.000 desapareguts; 340.000 presos en presons estatunidenques; iraquianes i del Kurdistan. Hi ha quatre milions i mig de refugiats i dos milions i mig de desplaçats interns.

Han augmentat de forma alarmant els casos de VIH⁽²⁰⁾; s'ha propagat el consum d'estupefacients entre els joves; han augmentat els casos de divorci (tres de cada quatre des de l'ocupació); el 40% de la població viu per sota els llindars de pobresa.

Les infraestructures d'Iraq han estat totalment destruïdes; hi ha un retrocés en l'educació bàsica i en les universitats⁽²¹⁾.

Hi ha 550 partits polítics, 126 empreses de serveis de seguretat dirigits pels serveis d'intel·ligència estrangers i 43 milícies armades.

Circulen desenes de milers de títols falsos de funcionaris, d'alts càrrecs, i de directors generals; existeix una corrup-

ció generalitzada en totes les estructures de gestió administrativa, financera i en totes les oficines governamentals⁽²²⁾; i existeixen fortes tensions ètniques. Tots aquests són els seus extraordinaris assoliments!!!

El poble iraquiana ha sofert el major engany de la seva història, tant de l'antiga com de la contemporània. L'Iraq ha estat destruït.

Si Obama desitja realment corregir aquesta tragèdia ha d'acabar amb l'ocupació sense cap tipus de restricció. Ha d'abolir totes les lleis que s'han imposat a Iraq en els últims 6 anys. Ha d'alliberar a tots els presos polítics i, sobretot, ha de reconèixer la responsabilitat dels Estats Units en els crims i reparar-los.

El futur d'Iraq és incert. Té tots els escenaris oberts i compte amb totes les capacitats d'existència i de supervivència. Tornarà a reviuir, com ha passat al llarg de la seva història. No és cap coincidència que Iraq fos el bressol de les civilitzacions, on es trobaren les primeres inscripcions, on es van aprovar les primeres lleis, on es va escriure el primer poema, on es va establir el primer estat, i on es van donar els primers avenços en ciència, arquitectura i arts. El potencial més important amb que pot comptar Iraq és el dels seus homes i el de les seves dones. L'Iraq ha estat devastat moltes vegades al llarg de la seva història, les últimes al 1991 i al 2003. Iraq sempre s'ha aixecat i s'ha construït de nou. També ho farà aquesta vegada. La resistència iraquiana, la creativitat dels seus homes i de les seves dones, és l'encarnació de la voluntat d'Iraq.

*Traductora de l'Anglès: Beatriz
Loreales Bartor*

(19) http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7988065.stm

(20) Dels quals se'n tenia comptabilitzats 114 abans de l'Ocupació i 76.000 després

(21) La UNESCO ha deixat de reconèixer els títols universitaris iraquians

(22) Dades de Transparència Internacional

Palestina: la guerra sense fi

Mohammad Diizailah ⁽²³⁾

Sóc refugiat palestí. La paraula refugiat té un significat històric molt profund dins dels cors, les ànimes i les ments dels palestins. Aquesta paraula va ser usada, gairebé per primera vegada, entre els palestins després de 1948 quan el Govern Britànic donà permís als sionistes, representats per jueus que malinterpretaren la religió jueva, per poder expulsar i forçar als palestins a fugir i abandonar les seves terres, cases, somnis de prosperitat i els seus drets, per establir-se en un estat estrany basat en els somnis d'algunes persones, que els donaren el dret, encara que no els correspongués, a establir-se a un nou Estat.

Després d'aquest fet s'ha tornat normal preguntar als palestins si són o no refugiats, aquesta paraula ha adquirit molts significats polítics i culturals per a milers de palestins.

En el meu cas, jo que sóc un d'aquests palestins que s'anomena refugiat, però el més irònic és que jo no sóc un dels palestins que va ser expulsat de casa seva en les guerres de 1948 o 1967. Jo sóc refugiat perquè ara sóc sol·licitant d'asil a l'Estat espanyol.

Mai hauria pensat que un dia seria refugiat, perquè com he dit, aquesta paraula està connectada amb la història política de Palestina i, en certa manera, jo crec que ser un refugiat a Catalunya i a Espanya és una de les desenes, o de les centenars, de conseqüències de l'ocupació israeliana dels territoris a on viuen i viuen els palestins. Persones que primer són palestines, i després àrabs.

Se'm va donar l'oportunitat de deixar la franja de Gaza, desgraciadament aquesta oportunitat no se m'ha donat per completar la meva educació o realitzar un taller sobre drets humans o simplement per fer turisme, per cap d'aquestes raons exposades anteriorment es pot abandonar la franja de Gaza.

La franja de Gaza va ser ocupada per Israel després de la guerra de 1967 i, encara ara, està sota el setge israelià i internacional. Amb l'excusa que Hamas ocupa el territori des de juny del 2006, però la comunitat internacional segueix ignorant que Gaza fou ocupada 42 anys enrere per Israel.

Viure a la franja de Gaza, una de les zones més conflictives de la terra, és en certa manera un privilegi. Desafortunadament, però, la majoria de vegades, aquest privilegi es tradueix en experimentar patiment, dolor, pena, angoixa i tortura, sentiments i tractes barrejats amb l'esperança i la superació per seguir vivint.

Vaig néixer el 15 de maig de 1984 a Aràbia Saudita. De pares palestins, de la Franja de Gaza. Després dels Acords d'Oslo la meua família va decidir tornar a Gaza esperant que la història de guerra i conflicte s'hagués acabat, però malauradament un nou capítol del conflicte acabava de començar.

L'experiència d'haver viscut la última guerra a Gaza no me l'hagués imaginat mai, ni en el pitjor dels meus malsons, tot i que no és la primera vegada que passa contra el meu poble, i probablement tampoc serà la última.

(23) Periodista, activista en la defensa dels Drets Humans

Com a periodista, activista en la defensa dels Drets Humans, observador local de Drets Humans i jove palestí, penso que ningú té dret a decidir que una vida val més que una altra, però malauradament amb el bloqueig israelià i internacional a la franja de Gaza, i després que la comunitat internacional decidís abandonar les lleis i les condicions de Drets Humans per reemplaçar-los per vagues justificacions que donen el dret a Israel a matar i destrossar les vides, somnis i desitjos dels palestins sota els enderrocs de les seves cases i les bales de les metralladores americanes i israelianes, sembla que és el que està passant.

Algú va intentar de veritat aturar aquesta guerra abans que comencés? com a ciutadà palestí que està vivint una vida de refugiats diré que tots els conflictes han estat controlats pel silenci del món, pel silenci dels individus que decidiren viure la seva vida d'una manera individualista a la que no hi hagués espai pels altres; en la que creuen que ells no es veuran afectats per la guerra, així que no s'han de preocupar, i segueixen oblidant-se que en aquest món en el que la irracionalitat de la guerra impera tot el temps, els seus fills seran part d'aquesta guerra. Essent assassinats o essent els assassins, encara que mai hagin portat una metralladora. Veure com la gent esta sent assassinada i no fer res, et fa ser clarament part de la conspiració de l'acció de l'assassinat.

Les conseqüències de la Guerra són tan dures, que penso que és tan dur viure la mateixa guerra com les conseqüències d'aquesta.

Vaig arribar a Espanya el 4 de febrer de 2009, just després de la guerra. Com imaginar-se la vida d'una persona que va estar vivint l'horror i el terror, que estava vivint la mort a cada moment, una persona que intentava, i encara intenta, sobreviure, una persona que intentava, i encara intenta, parar la bogeria de la guerra.

Quan vaig arribar a l'aeroport de Madrid vaig tenir un sentiment molt estrany difícil de descriure. Potser és l'estil de vida europeu, viure en un lloc en el que no t'has de preocupar ni tenir por que et matin. Que et matin perquè camines pel carrer amb una bossa penjada a l'esquena o perquè camines sol amb un pal o una guitarra espanyola.

Vaig arribar a Espanya sol, vaig deixar tots els meus records, la meva família, els meus amics i els meus somnis a allà. Eren els meus somnis, encara que els israelians se les han empescat per eliminar-ne la major part. Però mentre hi hagi un altre dia a la meva vida somiaré i seguiré perseguint els meus somnis.

Després de Madrid vaig agafar un segon vol a Barcelona. La vista de la Mediterrània no va ser estranya per mi, perquè nosaltres tenim el mateix mar, i gairebé la mateixa platja a Gaza, encara que evidentment l'estructura de les realitats polítiques, culturals i econòmiques no són les mateixes.

Una de les coses que més em van sorprendre a la meva arribada va ser els sorolls. El que anomeno el "soroll pacífic". Aquest és el terme més adequat que podria descriure la sensació d'arribar a un lloc i poder sentir el soroll de cotxes, dels ciutadans, en el que es pot trobar pau. Malauradament encara no estic acostumat a aquests nous tipus de sorolls i una part de mi encara funciona comparant els sons similar als F16 i veus que semblen metralladores.

Jo sempre he pensat que la guerra no és en absolut justa, encara que a Gaza tots tractàvem la guerra com un fet molt important de nostra vida perquè tots els palestins, incloent els que habiten a Gaza, hem crescut acostumant-nos a veure als vestits militars israelians i les *Kalashnikov*.

Jo vaig haver d'arribar a Barcelona per adonar-me'n que no és just acostumar-se al so de les *Kalashnikov* en comptes d'algun soroll estúpid fet pels éssers humans normal, amb el que ningú serà assassinat, amb el que ningú reaccionarà matant a un altre. Em vaig adonar que haver viscut en un lloc en conflicte fa molt difícil i dur veure que es pot viure una vida normal, sense conflictes bèl·lics.

A Catalunya he començat una nova *guer-ra* per lluitar i sobreviure a una comunitat pacífica a la que no estic acostumat a viure i en la que he d'afrontar moltes noves realitats. Una d'aquestes és la pau i la seguretat. També he hagut de començar a viure amb el sentiment de culpabilitat de ser-hi en un lloc segur i sense guerres, i deixar el meu país i la meva família i amics creient que la única vida que ells suposadament poden viure és la vida que Israel els ha imposat.

No estic acostumat a que l'aigua corrent funcioni vint-i-quatre hores al dia, ni tampoc a que ho faci la llum. No estic acostumat a anar a un lloc i trobar-me a la gent rient o plorant per les mateixes raons per les que ho fan a Palestina.

Des de que he arribat a Barcelona he tingut l'oportunitat de trobar-me fora de perill, però això és només físicament. Els sentiments de perill continuen i això em fa sentir insegur. Tota la maquinària del sistema d'asil et fa sentir insegur. Per exemple, Palestina no està considerada com un país independent, i a la meva targeta de sol·licitant d'asil apareix que el país en el que vaig néixer és Aràbia Saudita i que l'actual és desconegut o no reconegut. Hi ha moments que això és molt dur per a mi, n'hi ha d'altres que penso que sóc palestí i tinc un país, una cultura, i lluitaré pels meus drets i els drets de la meva nació perquè aquesta sigui reconeguda.

Jo vaig arribar a Catalunya carregant una motxilla plena de contradiccions i plena d'expectatives. Vaig arribar aquí d'una manera que no havia escollit. Però com que sóc periodista i he viscut la guerra, millor dit, estic vivint en *guer-ra*, m'esforçaré per donar a conèixer a aquí com viu la gent d'allà, a l'altra banda del mediterrani, on encara estan buscant la justícia; on denunciïn el vostre silenci injustificat al mirar cap a una altra banda i col·laboreu, amb el vostre silenci, en les matances de nens allà.

Jo no em sento refugiat encara que a la pràctica ser que ho sóc. Però es que crec que això és el mateix que sentir-se palestí encara que Palestina no estigui reconeguda com país. No vull ser refugiat, encara que els meus papers demostrin el contrari, perquè aquí la batalla es tracta de no victimitzar-se a un mateix. El que jo he intentat no fer mai com a palestí no ho faré ara sent això que s'anomena refugiat.

Jo no vull ser refugiat perquè no vull acceptar ser un número i un expedient arxivat en un armari en una organització d'ajuda als refugiats, ni en arxiu a l'armari de Nacions Unides, com milions i milions de refugiats.

Vull trobar la força interior que em permeti ser qui sóc, un ésser humà que lluita pels seus drets i per una oportunitat justa per estar en aquest món que està perdent el control perquè la majoria ha decidit apartar-se'n i viure només per a si mateix i les seves necessitats.

Cal fer una crida a totes aquelles persones que creuen en la pau. Cal despertar-te, aixecar la veu i dir NO a les matances de gent innocent. NO a la creació de més i més guetos pels palestins. NO a les matances de nens.

Vull recordar que ja Gaza hi tinc una família, unes arrels, que he estat desarrilat d'allà, però que encara sagnant i encara sentint el dolor de milions de persones que estan sent desarrelades.

Per Gaza jo desitjo el millor, i als nostres estimats ciutadans de Gaza els dic que ens retrobarem algun dia.

Que la pau sigui amb vosaltres.
Gaza, Palestina...

*Traductor de l'anglès:
Òscar Morales*

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
**Oficina de Promoció de la Pau
i dels Drets Humans**

Publicat per la **Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat**, amb el suport de l'Oficina de Promoció de Pau i Drets Humans de la Generalitat de Catalunya.

La **Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat** i l'Oficina de Promoció de la Pau i Drets Humans no es fan necessàriament responsables de les opinions dels autors i de les autores.

Disseny: Morivati
Impressió: Eco-Reciclat

